

Ortaokul Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Veli Eşliğinde Gerçekleştirilen İnceleme Gezilerinin Etkililiği¹

The Efficiency of Field Trips Carried out with Parents according to the Opinions of Secondary School Students

Yılmaz DEMİR Dr., Millî Eğitim Bakanlığı , ylmzdmr1983@gmail.com

Demir, Y. (2022). ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin etkililiği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (2), 734-760.

Geliş tarihi: 19.07.2021

Kabul tarihi: 07.08.2022

Yayımlanma tarihi: 28.12.2022

Öz. Bu çalışmanın amacı ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda sosyal bilgiler dersi kapsamında veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin etkililiğini incelemektir. Araştırmada veli ve öğretmen eşliğinde olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleştirilen inceleme gezilerine katılan ve inceleme gezilerine katılmayan bir grup öğrencinin inceleme gezilerine yönelik görüşleri alınmıştır. Dolayısıyla araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. MAXQDA-12 programı kullanılarak verilerin içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis ili merkez ilçede öğrenim gören 113 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre veli eşliğinde inceleme gezilerine katılan öğrenciler (DG1) inceleme gezilerinin ağırlıkta “öğrenmeyi kolaylaştırma” yönüne; öğretmen eşliğinde inceleme gezilerine katılan öğrenciler (DG2) “bilgi edinme/öğrenme” ve “eğlenceli olma” yönüne; inceleme gezilerine katılmayan öğrenciler (KG) ise “öğrenmede kalıcılığı sağlama” yönüne dikkat çekmektedir. Ayrıca DG1 öğrencilerinin, inceleme gezisinin yürütücüsü olarak daha çok veliyi, DG2 ve KG öğrencilerinin ise öğretmeni tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Dahası inceleme gezilerine yönelik birbiriyle hemen hemen paralel görüşlere sahip olan DG1 ve DG2 öğrencileri; gerçekleştirilen gezilerle “akademik başarılarının arttığını, kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlandığını, inceleme gezilerine yönelik tutumlarının olumlu yönde etkilendiğini ve derse yönelik motivasyon ile tutumlarını da olumlu yönde artırdığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla veli eşliğinde inceleme gezileri gerçekleştirilerek öğrenciler için öğrenme çeşitliliği sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Aile katılımı, Veli, İnceleme gezileri, Okul dışı öğretim, Sosyal bilgiler.

Abstract. The aim of this study is to examine the effectiveness of the field trips carried out with the parents within the scope of the social studies course in line with the opinions of the secondary school fifth grade students. In the study, the opinions of a group of students participating in the field trips, which were carried out in two different ways, carried out with parents and teachers, and did not participate in the field trips, were taken. Therefore, the interview technique, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. Content analysis of the data was performed using the MAXQDA-12 program. The sample group of the research consists of 113 fifth grade students studying in the central district of Kilis in the fall semester of the 2019-2020 academic year. According to the research findings, the students (EG1) participating in the field trips carried out with their parents mostly stated that the field trips “facilitate learning”. However, students (EG2) participating in field trips carried out with a teacher were in favor of “gaining knowledge/learning” and “being fun”. Besides, students (CG) not participating in the field trips draw more attention to the aspect of “ensuring permanence in learning”. In addition, it was concluded that EG1 students preferred the parents more as the conductor of the field trip, while EG2 and CG students preferred the teacher. Moreover, EG1 and EG2 students having almost parallel views on field trips. They stated, “Their academic achievements increased, awareness of

¹Bu çalışmanın yazarın doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

cultural heritage increased, their attitudes towards field trips were positively affected, and they also increased their motivation and attitudes towards the lesson in a positive way.” Therefore, learning diversity can be provided for students by conducting field trips accompanied by parents.

Keywords: *Family involvement, Parents, Field trips, Out-of-school education, Social studies.*

Extended Abstract

Introduction. Field trips (Kayalı, 2003; Ocağ, Kuş & Küçükilhan, 2013; Tortop & Özek, 2013; Tutkun, Aydın-Kılıç, Balcı & Kök 2019), which are quite entertaining and exciting, support students' higher-order thinking skills and focus on real places and topics. It is a very useful activity as it improves decision-making skills and evaluates the values and attitudes of other people (Alkış, 2008). Moreover, field trips have multiple benefits. Because with these activities, the idea of observation is slowly starting to settle in students and the idea of establishing a relationship between environment-human-event takes root (Doğanay, 1993). Unfortunately, despite these positive features, teachers ignore field trips today as in the past. Related researches reveals that few teachers prefer these activities due to time pressure, economy, bureaucracy and transportation (Akengin & Demirsoy, 2011; Atayeter & Tozkoparan, 2014; Atayeter & Tozkoparan, 2016; Carrier, 2009; Çelikkaya & Kuş, 2009; Çengelci, 2013; Çetin, Kuş & Karatekin, 2010; Ersoy & Kaya, 2009; Güven, Gazel & Sever, 2004; Karakaş-Özür, 2010; Mazman, 2007; Moseley, Reinke & Bookout, 2002; Orion & Hofstein, 1994; Orion, Hofstein, Tamir & Giddings, 1997; Öztürk & Baysal, 1999; Simmons, 1998; Taşkaya & Bal, 2009; Tatar & Bağrıyanık, 2012). It is one of the issues emphasized in many studies (Alkış, 2008, Ata, 2002; Bozdoğan, 2007; Çulha, 2006; Kamber, 2007; Mazman, 2007; Uludağ, 2003) that these obstacles to the implementation of field trips should be removed. However, the continuation of these obstacles under the current conditions can be evaluated as an indication that different approaches are needed. In other words, although it is known that the field trips have a very positive effect on educational activities, the inability to remove the obstacles in front of them makes it necessary to produce new ideas on how to benefit from these activities in different ways. At this point, involvement of families in this process by making use of activities with family participation can be considered as an option for solving the problem. Therefore, when the obstacles in front of the field trips are evaluated; it may be possible to get support from the teachers in the out-of-school education process if they guide the parents by making the necessary arrangements and creating instructions for the conduct of the field trips.

It is important that parents have the necessary information about the field trips. In this context, this culture can be embedded in educational practices from pre-school by explaining in detail the importance of field trips and the contribution it will make in case of its implementation. In addition, parents' suggestions in the implementation of these activities and even their contribution by taking a role can make these activities more applicable (Karakaş-Özür, 2010). Türe (2018) approaching the subject from a similar point of view states that in order to make the information learned in the Social Studies course permanent, field trips can be organized by the parents, in which all family members can travel together. Moreover, the field trips can be planned by the Social Studies teachers as well as individually by the parents. In this study, in order to reveal the effectiveness of the field trips carried out by the parents, the opinions of the students participating in the field trips with parents (EG1) and teachers (EG2) and not participating in any field trip activities (CG) were taken.

Starting from here; the problem statement of the research is "According to the opinions of the secondary school fifth grade students, how is the effectiveness of the field trips carried out with parents within the scope of Social Studies course?" determined as. The sub-problems of the research are as follows:

- What are the opinions of EG1 students about the necessity of field trips?
- What are the opinions of EG2 students about the necessity of field trips?
- What are the CG students' views on the necessity of study visits?
- What are the opinions of EG1 students about who should be the conductor of the field trips?
- What are the opinions of EG2 students about who should be the conductor of the field trips?
- What are the CG students' views on who should be the conductor of the field trips?

- What are the opinions of EG1 students about the contribution of the field trips?
- What are the opinions of EG2 students about the contribution of the field trips?

Method. In this study, the interview technique, which is one of the qualitative research methods, was used. In the research, after the experimental procedures and post-test applications, the opinions of DG1, DG2 and KG students about the field trips were taken in written form. In this approach, which is also known as the correspondence technique, data can be collected through interviews from many sources at the same time by using correspondence tools such as questionnaires, letters and written tests (Karasar, 2011). In accordance with the purpose of the research, in order to reveal the thoughts and opinions of the students, standardized open-ended questions (Yıldırım & Şimşek, 2016), which are the types of interviews that are frequently used in qualitative research methods, were collected from DG1, DG2 and KG students regarding the field trips. Then, the answers obtained from the students were coded through content analysis through the MAXQDA 12 program and these codes were placed under the relevant themes. The sample of the research consists of 113 fifth grade students in the central district of Kilis in the fall semester of the 2019-2020 academic year. This sample group consists of students from a public secondary school selected by the purposive sampling method (Creswell, 2019; Yıldırım & Şimşek, 2016).

Results, Discussion and Conclusion. In this study, it was concluded that both the field trips carried out with the teacher and the field trips with the parents are fun and exciting, facilitate learning, provide information/learning, increase interest in the lesson and ensure permanence in learning, raise awareness of cultural heritage and increase academic success. From this point of view, it can be thought that in cases that it is not possible for various reasons to carry out the field trips with the teacher in the traditional way, it can be considered that the field trips with the parents can be considered as an option. Of course, field trips with parents cannot be considered as the equivalent of field trips, which are traditionally carried out in class with a teacher. Field trips with parents or teachers can also have different effects on some issues (effective learning, making the student feel safer/comfortable, socializing, etc.). If this study is supported by future studies on the subject and similar results are achieved, it is thought that this system can guide teachers, school administrators and education planners in increasing the use of field trips in education and training practices. As a result, it is thought that in cases that it is not possible for the teachers to carry out field trips in social studies classes for various reasons, field trips with parents can be used as an alternative and successful results can be obtained by including the parents in the process of carrying out these trips.

Giriş

Okul dışı öğretim, yapılandırılmış öğretim faaliyetlerinin sınıf dışına çıkarılarak toplumda, doğal çevrede ve dersle ilgili diğer yerlerde yürütülmesi (Bunting, 2006) şeklinde tanımlanabilir. Okul dışı öğretim kendiliğinden gerçekleşen plansız ve programsız öğrenmelerin yer aldığı ortamlar olarak değil, belli amaçlar doğrultusunda, düzenlenen gezi ve etkinlikler olarak değerlendirilmelidir (Laçın-Şimşek, 2011). Bu bağlamda, “okul dışı öğretim ile okul dışı öğrenme (informal öğrenme) birbiriyle karıştırılmamalıdır. Zira okul dışı öğretim belirli bir öğretim programı kapsamında, planlı ve bilinçli şekilde gerçekleştirilen öğretimi ve bunun sonucunda elde edilen öğrenmeleri ifade ederken; okul dışı öğrenme, bireyin herhangi bir plan ve program içerisinde yer almadan kendiliğinden, rastlantısal olarak elde ettiği öğrenmeleri ifade etmektedir” (Öner ve Öztürk, 2019, s. 3).

Arazi çalışmalarının yapıldığı doğal ortamlar, köy, sanayi tesisi, tarla veya sera, müze, şehir çöplüğü, su arıtma tesisleri gibi yerler okul dışı öğretim ortamları kapsamında değerlendirilebilir (Coşkun, 2020, s. 46). 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda [Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2018] da okul dışı ortamlardan faydalanmaya önem verilmesi gerektiği ifade edilerek bu kapsamda yapılacak çalışmaların “okulun yakın çevresinden, pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.)” yönelik olabileceği vurgulanmaktadır. Okul dışı öğretim ortamları, sosyal bilgiler dersi kapsamında incelendiğinde bu ortamlardan ziyaret ve araştırma temelli olarak faydalandığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersindeki sözlü tarih, görüşme/röportaj yapma, yerel tarih, ödevler (internet, proje ve gözlem etkinlikleri) ve medya (gazete/belgesel/film/dizi) araştırma temelli; sanal müzeler, müzeler, tarihsel alan gezileri ve inceleme gezileri ise ziyaret temelli etkinliklerdendir (Kabapınar, 2015). Okul dışı öğretim ortamları içerisinde değerlendirilen inceleme gezileri, sosyal bilgiler dersi kazanımları bağlamında ele alındığında, bu dersin öğretiminde kullanılabilecek önemli etkinliklerden biri olduğu söylenebilir.

İnceleme gezilerini, Alkış (2008) öğretim programlarındaki kazanımlar doğrultusunda, herhangi bir yeri veya o yerde gerçekleşen/gerçekleşmiş bir olayı/olayın sonuçlarını veya o yerdeki fiziki ve beşerî özellikleri görmek ve gerçek ortamlarında doğrudan incelemek için okul tarafından düzenlenen faaliyetler olarak tanımlarken Korkmaz (2006, s. 51), sınıf içi çalışmaları tamamlamak ve daha anlamlı kılmak için bir olayı, olguyu ya da varlığı bulunduğu tabii şartlar içerisinde, bir rehber gözetiminde planlı ve amaçlı bir şekilde gözlemleyerek, bu olay ve olguları derinliğine inceleme ve bunlar üzerinde değerlendirme yapma şeklinde tanımlamaktadır. Gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılan çok sayıdaki çalışma (Ballantyne ve Packer, 2009; Bozdoğan, 2007; Bozdoğan ve Yalçın, 2006; Göğebakan, 2008; Güler, 2011; Knapp ve Barrie, 2001; Orion ve Hofstein, 1994; Orion, Hofstein, Tamir ve Giddings, 1997; Özgen, 2011; Rudman, 1994; Tal ve Morag, 2009; Berberoğlu, Güder, Sezer, ve Yalçın-Özdilek, 2013; Demirbaş, 2005; DeWitt ve Storcksdieck, 2008; Dillon ve diğerleri, 2006; Kızıltaş ve Sak, 2018; Lakin, 2006; Tatar ve Bağrıyanık, 2012) inceleme gezilerinin çeşitli kademelerdeki öğrencilere yönelik pek çok (bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor) katkısının olduğunu ortaya koymaktadır.

Oldukça eğlenceli ve heyecan verici olan inceleme gezileri (Kayalı, 2003; Ocak, Kuş ve Küçükilhan, 2013; Tortop ve Özek, 2013; Tutkun, Aydın-Kılıç, Balcı ve Kök 2019), öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini desteklediği, gerçek yerler ve konulara dayanarak karar verme becerilerini geliştirdiği ve diğer insanların değer ve tutumlarını değerlendirdiği için oldukça faydalı faaliyetlerdendir (Alkış, 2008). Dahası inceleme gezilerinin, öğrencilerde gözlem fikrini yerleştirmesi ve çevre-insan-olay arasında ilişki kurma düşüncesini kökleştirmesi (Doğanay, 1993) gibi çok yönlü yararları bulunmaktadır. Ne yazık ki bu olumlu özelliklerine rağmen inceleme gezileri, geçmişte olduğu gibi günümüzde de öğretmenler tarafından göz ardı edilmektedir. İlgili araştırmalar; zaman

baskısı, ekonomi, bürokrasi ve ulaşım gibi nedenlerle az sayıda öğretmenin bu aktiviteleri tercih ettiğini ortaya koymaktadır (Akengin ve Demirsoy, 2011; Atayeter ve Tozkoparan, 2014; Atayeter ve Tozkoparan, 2016; Carrier, 2009; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Çengelci, 2013; Çetin ve diğerleri, 2010; Ersoy ve Kaya, 2009; Güven, Gazel ve Sever, 2004; Karakaş-Özür, 2010; Mazman, 2007; Moseley ve diğerleri, 2002; Orion ve Hofstein, 1994; Orion ve diğerleri, 1997; Öztürk ve Baysal, 1999; Simmons, 1998; Taşkaya ve Bal, 2009; Tatar ve Bağrıyanık, 2012). İnceleme gezilerinin uygulanması önündeki bu engellerin ortadan kaldırılması gerektiği birçok çalışmada vurgulanan konulardan biridir (Alkış, 2008, Ata, 2002; Bozdoğan, 2007; Çulha, 2006; Kamber, 2007; Mazman, 2007; Uludağ, 2003). Ancak mevcut şartlarda söz konusu engellerin devam ediyor olması, farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Diğer bir ifadeyle inceleme gezilerinin eğitim öğretim faaliyetlerine oldukça olumlu yansımalarının olduğu bilinmesine rağmen önündeki engellerin ortadan kaldırılamaması, bu etkinliklerden farklı şekillerde nasıl faydalanabileceğine dair yeni fikirler üretmeyi gerekli kılmaktadır. Bu noktada aile katılımlı etkinliklerden yararlanılarak ailelerin bu sürece dâhil edilmesi, sorunun çözümüne yönelik bir seçenek olarak değerlendirilebilir.

Aile katılımı, “öğrencilerin akademik ve bireysel gelişimini desteklemek, öğrenciye beceri kazandırmak, öğretmenlerle ve okul yönetimiyle aktif bir şekilde sürekli iletişim kurmak, okulda ve sınıfta yapılan etkinliklere gönüllü olarak katılmak, sadece okulun ve ailenin değil toplumsal kaynakların da kullanılmasına yönelik ortaklıklar kurmak için etkinliklerden oluşan, sürekli ve sistematik bir yaklaşım olarak tanımlanabilir” (Ahioglu-Lindberg, 2014, s. 1340). İnceleme gezilerinde olduğu gibi gerek yurt içi gerekse yurt dışı alanyazında aile katılımının da birçok yararının olduğu tespit edilmiştir. Söz gelimi aile katılımının, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etki yarattığı birçok çalışmada (Ahioglu-Lindberg, 2014; Argon ve Kıyıcı 2012; Aslanargun, 2007; Fan ve Chen, 2001; Hill ve Tyson, 2009; Jeynes, 2005; Jeynes, 2007; Kotaman, 2008; Lawson, 2003; Sheldon ve Epstein, 2005; Şad, 2012; Wilder, 2014) vurgulanmaktadır. Ayrıca çeşitli kademelerdeki öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasında, okulla ilgili tutumlarında, öğrenmeye karşı güdülenmelerinde, sosyal becerilerinin artırılmasında ya da disiplin sorunlarının azaltılmasında da olumlu etkilerinin olduğu çeşitli çalışmalarda (Ekinci-Vural, 2006; Gonzalez-DeHass, Willems ve Holbein, 2005; Haynes, Comer ve Hamilton-Lee, 1989; Sarpkaya, 2005; Sheldon, 2003; Sheldon, 2007; Sheldon ve Epstein, 2002; Wheeler, 1992) ortaya konmuştur.

Aile katılımının eğitimde birçok yararının olduğu tespit edilmesine ve bu konuda yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen gerek yurt içi gerekse yurt dışında bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesini engelleyen birtakım faktörler söz konusudur (Başaran ve Koç, 2001; Conteh ve Kawashima, 2008; Erdoğan ve Demirkasimoğlu, 2010; Gonzalez-DeHass, 2005; Sabırlı-Özışıklı, 2008; Singh ve Banerjee, 2019). Bu engeller psikolojik ve kültürel nedenlerden (Flynn, 2007) kaynaklanabildiği gibi sosyoekonomik nedenlerden de (Sheldon, 2007; Yolcu, 2011) kaynaklanabilmektedir. Birçok ebeveyn bu nedenlerden dolayı aile katılım etkinliklerine gerektiği gibi destek verememektedir. Bunun yanında aile katılımının önündeki engeller sadece ebeveynlerden kaynaklanan engeller olarak görülmemelidir. Öğretmen ve yönetici tutumlarından dolayı da aile katılım faaliyetleri gerektiği gibi yapılamamaktadır. Aile katılımının önündeki engeller, genel olarak aile veya ebeveynlerden kaynaklanan nedenler (Aksoy, 2017; Aslanargun, 2007; Dinç, 2015; Christenson, 2004; Coulombe, 1995; Diken, 2009; Güven, 2011; Kolay, 2004; Oktay, Gürkan, Zembat ve Polat-Unutkan, 2006; Shannon, 1996) ile öğretmen-yönetici veya okuldan kaynaklanan nedenler (Christenson, 2004; Coulombe, 1995; Ekinci-Vural, 2006; Güven, 2011; Köksal-Eğmez, 2008; Oktay ve diğerleri, 2006; Shannon, 1996) olarak sınıflandırılabilir. Sözü edilen bu engellere rağmen gerek ebeveynlerin gerekse öğretmen ve yöneticilerin aile katılımlı faaliyetlere destek verdiği, bu faaliyetleri önemsedikleri ve gerçekleştirilmesi için istekli oldukları da çeşitli araştırmalarda (Akkaya, 2007; Dor ve Rucker-Naidu, 2012; Huntsinger ve Jose, 2009; Kaya, 2002; Sabırlı-Özışıklı, 2008; Şaban, 2011; Şad ve Gürbüztürk, 2013) ortaya konmuştur. Dolayısıyla ebeveynlerin bu istekleri de göz önünde bulundurularak ailelerden daha fazla yararlanma yoluna gidilmesi gerekir. Ebeveynlerin eğitim

öğretim sürecine dâhil olma istekleri ve inceleme gezilerinin önündeki engeller bir arada değerlendirildiğinde; inceleme gezilerinin gerçekleştirilmesi konusunda öğretmenler tarafından gerekli düzenlemelerin yapılarak ve yönergeler oluşturularak ebeveynleri yönlendirmeleri durumunda onlardan okul dışı öğretim sürecinde destek almak mümkün olabilir. Böylelikle ebeveynlerin eğitim sürecine dahil olduğu “aile katılımıyla gerek öğretmenlerin gerekse okul idaresinin sorumluluğu azalırken, artan zaman eğitimin tüm paydaşlarına olumlu şekilde yansımaktadır” (Demir, 2021, s.401).

Ebeveynlerin inceleme gezileriyle ilgili gerekli bilgilere sahip olması önem taşımaktadır. Bu bağlamda ebeveynlere, inceleme gezilerinin önemi ve uygulanması durumunda sağlayacağı katkı detaylı biçimde anlatılarak okul öncesinden itibaren bu kültür, eğitim öğretim uygulamalarına yerleştirilebilir. Ayrıca ebeveynlerin bu etkinliklerin uygulanmasında önerilerde bulunması ve hatta bizzat rol alarak katkıda bulunması bu etkinlikleri daha uygulanabilir hale getirebilir (Karakaş-Özür, 2010). Konuya benzer açıdan yaklaşan Türe (2018), sosyal bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin kalıcı hale getirilmesi için tüm aile bireylerinin birlikte gezebilecekleri inceleme gezilerinin veliler tarafından düzenlenebileceğini dahası inceleme gezilerinin sosyal bilgiler öğretmenlerince planlanabileceği gibi veliler tarafından da bireysel olarak planlanabileceğini dile getirmektedir.

Bu araştırmada velilerin gerçekleştirmiş oldukları inceleme gezilerinin etkililiğini ortaya çıkarmak için veli eşliğinde ve öğretmen eşliğinde inceleme gezilerine katılan öğrenciler ile herhangi bir inceleme gezisine katılmayan öğrencilerin inceleme gezilerine yönelik görüşleri alınmıştır. Buradan hareketle; araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersi kapsamında veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin etkililiği nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

- DG1 öğrencilerinin inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- DG2 öğrencilerinin inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- KG öğrencilerinin inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- DG1 öğrencilerinin inceleme gezilerinin yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- DG2 öğrencilerinin inceleme gezilerinin yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- KG öğrencilerinin inceleme gezilerinin yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- DG1 öğrencilerinin gerçekleştirilen inceleme gezilerinin katkısına ilişkin görüşleri nasıldır?
- DG2 öğrencilerinin gerçekleştirilen inceleme gezilerinin katkısına ilişkin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki deneysel işlemlerden ve son test uygulamalarından sonra DG1, DG2 ve KG öğrencilerinin inceleme gezilerine yönelik görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Yazışma tekniği olarak da bilinen bu yaklaşımda anket, mektup ve yazılı test gibi yazışma araçlarından yararlanarak aynı anda birçok kaynak kişiden görüşme yoluyla veri toplanmaktadır (Karasar, 2011). Araştırmanın amacına uygun olarak öğrencilerin düşünce ve görüşlerini ortaya koymak için nitel araştırma yöntemlerinden sıklıkla kullanılan görüşme türlerinden olan standartlaştırılmış açık uçlu sorulardan (Yıldırım ve Şimşek, 2016) faydalanılarak öğrencilerden inceleme gezilerine yönelik görüşleri yazılı olarak toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis ili merkez ilçedeki beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis ili merkez ilçede öğrenim gören 113 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu örneklem grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle (Creswell, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2016) seçilen bir devlet ortaokuldaki öğrencilerden oluşmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 113 kişilik örneklem grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kilis ili merkez ilçedeki bir devlet ortaokulda öğrenim gören 212 beşinci sınıf öğrencisi arasından seçilmiştir.

Bu çalışmanın başında 129 öğrencinin örneklem grubunda yer alması planlanmasına rağmen, veli ve öğretmen eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerine katılmayan ya da “Öğrenci Görüş Formu”ndaki soruları boş bırakan 16 öğrenciye ait veriler (DG1’den 6 öğrenci; DG2’den 8 öğrenci; KG’den 2 öğrenci) analizlere ve dolayısıyla örnekleme dahil edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle DG1-3, DG1-10, DG1-13, DG1-19, DG1-42, DG1-43, DG2-1, DG2-6, DG2-11, DG2-17, DG2-22, DG2-26, DG2-27, DG2-43, KG-42 ve KG-43 kodlu öğrencilerin verileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Sonuç olarak DG1’den 37, DG2’den 35 ve KG’den 41 öğrenci olmak üzere toplam 113 öğrenci, çalışmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada standartlaştırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formuyla kaynak kişilerden veri toplanmıştır. Formdaki görüşme soruları, yapılan inceleme gezisi etkinliklerinden, gözlem ve alanyazın incelemesinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Soruların amaca uygunluğunun testi için üç alan uzmanına danışılmış; anlaşılabilirliğinin testi için ise ön uygulama olarak “Öğrenci Görüş Formu” için üç ortaokul beşinci sınıf öğrencisinden görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Ön uygulamadan alınan dönütlerden ve uzman görüşlerinden yola çıkılarak “Öğrenci Görüş Formu”na son hali verilerek sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan görüş formunun uygulanması için görüşme öncesi öğrencilere araştırma hakkında genel bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerle gönüllülük esasına dayalı olarak görüşme yapılmıştır. Ortalama 20 ile 30 dakika arasında değişen görüşmeler sınıf ortamında bireysel olarak yapılmış ve öğrencilerden inceleme gezilerine yönelik görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

Araştırma Süreci

Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurulu’ndan gerekli resmi izin alındıktan sonra Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden de araştırma için gerekli yasal izinler alınmıştır. Ardından çalışmanın yapıldığı ortaokuldaki okul müdürüne, öğretmen eşliğinde inceleme gezisi uygulamasını gerçekleştiren sosyal bilgiler öğretmenine ve deney grupları ile kontrol grubu sınıflarının şube sınıf öğretmenlerine sürece ilişkin bilgiler verilmiştir. Bunu takiben, sadece öğretmen eşliğinde inceleme gezisi gerçekleştirecek olan öğrencilerin (DG2) velilerinden “Veli İzin Belgesi ve Taahhütname” kapsamında gerekli yasal izinler alınmıştır. Veli izin belgesi bulunun ilgili öğrenciler (DG2- 35 öğrenci) için Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli yasal izinler alınmıştır.

Toplam altı haftalık süreyi kapsayan sosyal bilgiler “Kültür ve Miras” öğrenme alanının öğretimi sürecinde derslerin aksamaması için “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelendirilmiş Yıllık Plan” çerçevesinde okul müdürü ve sosyal bilgiler öğretmeninin de görüşleri alınarak DG1 ve DG2 öğrencilerinin inceleme gezilerinin gerçekleştirilmesi için 18 - 22 Kasım 2019 tarihleri arasındaki

eğitime ara verilen birinci ara tatil dđneminin uygun olduğuna karar verilmiş ve inceleme gezileri deney gruplarıyla gđnđbirlik olarak iki gđn olacak şekilde planlanarak geręekleřtirilmiřtir. Ardından tđm guruplardaki (DG1, DG2 ve KG) đđrencilerden inceleme gezilerine yđnelik yazılı gđrđř alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu alışmada DG1, DG2 ve KG đđrencilerinin inceleme gezilerine yđnelik gđrđřlerini tespit etmek için đđrencilere "Đđrenci Gđrđř Formu" verilerek formdaki sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Daha sonra đđrencilerden elde edilen cevaplar MAXQDA 12 programı aracılığıyla içerik analizi yapılarak kodlanmış ve oluşturulan bu kodlar ilgili temalar altına yerleştirilmiştir. Araştırmada đđrencilerin doğrudan ifadeleri verilirken đđrenci isimlerinin yerine Deney Grubu 1 đđrencileri için DG1-1, DG1-2, DG1-3, ..., Deney Grubu 2 đđrencileri için DG2-1, DG2-2, DG2-3, ..., Kontrol Grubu đđrencileri için ise KG-1, KG-2, KG-3, ... şeklinde kodlar kullanılmıştır. Bđylelikle Deney Grubu 1 için DG1-1'den DG1-43'e, Deney Grubu 2 için DG2-1'den DG2-43'e ve Kontrol Grubu için ise KG-1'den KG-43'e kadar kodlar oluşturulmuştur. Ancak daha önceden de ifade edildiği gibi örneklem grubunda yer almasına rağmen çeşitli nedenlerle (geręekleřtirilen deneysel işlemlere katılmama, ölçeklerde veya gđrđřme formundaki soruları boş bırakma vb.) toplam 16 đđrenciye ait veriler araştırma kapsamında kullanılmamış ve ilgili ifadelere bulgularda yer verilmemiştir. Araştırmanın alt problem kapsamındaki bulgular; đđrencilerin inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin gđrđřleri, đđrencilerin inceleme gezilerinin yđrđtücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin gđrđřleri ve geręekleřtirilen inceleme gezisinin katkısına ilişkin gđrđřleri olmak üzere üç bđlüm halinde ele alınmıştır.

Bulgular

Đđrenci Gđrđřlerine Gđre İnceleme Gezilerinin Gerekliliğine İlişkin Bulgular

DG1, DG2 ve KG đđrencilerinin inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin gđrđřlerini belirlemek için ilk olarak "Sizce eğitim amaçlı (ders/konu amaçlı) inceleme gezisi yapılmalı mı? Neden?" sorusu sorularak elde edilen cevaplar analiz edilmiştir. Buna gđre đđrencilerin neredeyse tamamının (%97.3) ders/konu amaçlı inceleme gezilerinin yapılmasını gerekli gđrdüđü tespit edilmiştir. Gurplara gđre inceleme gezilerinin yapılp yapılmamasına yđnelik đđrenci gđrđřleri incelendiğinde; DG1 đđrencilerinin neredeyse tamamının (%97.7), DG2 đđrencilerinin tamamının ve KG đđrencilerinin de neredeyse tamamının (%95.1) inceleme gezilerinin yapılması gerektiğini ifade ettikleri gđrđlmektedir (Tablo 1).

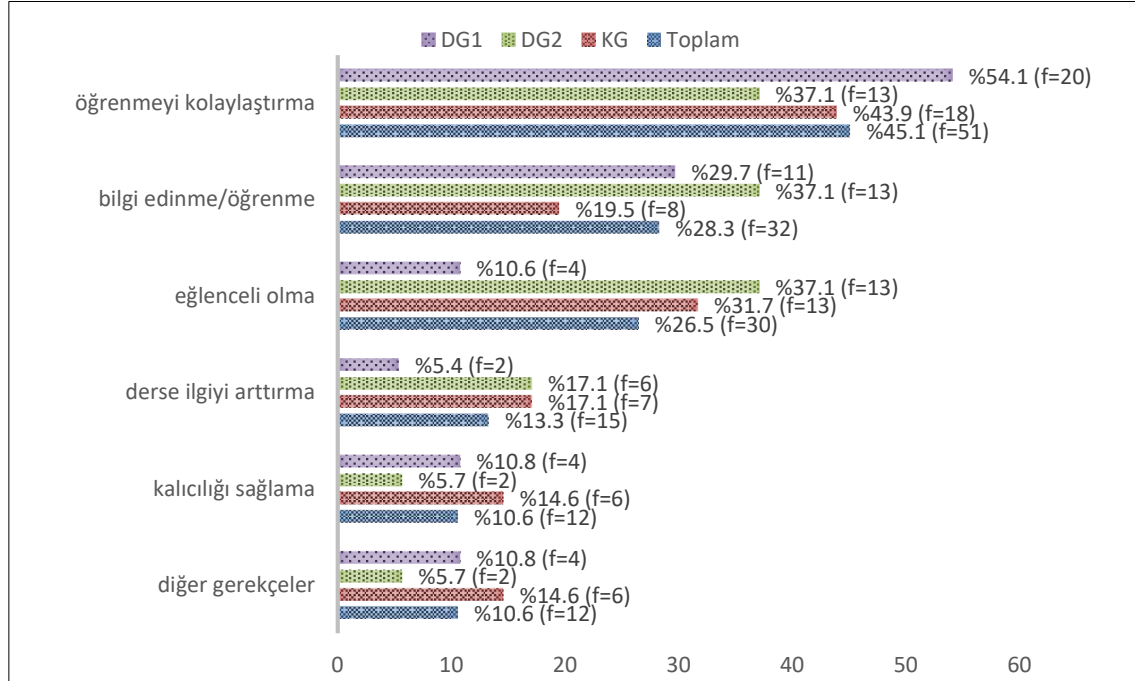
Tablo 1.

Đđrencilerin inceleme gezisinin yapılp yapılmamasına ilişkin gđrđřleri

	DG1		DG2		KG		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapılmalı	36	97.3	35	100	39	95.1	110	97.3
Yapılmamalı	1	2.7	-	-	2	4.9	3	2.7
Toplam	37	100	35	100	41	100	113	100

DG1, DG2 ve KG đđrencilerinin inceleme gezilerinin yapılp yapılmamasına yđnelik cevaplarının gerekçeleri de analiz edilmiştir. Bazı đđrenciler açıklamalarında birden fazla gerekçe belirtmişlerdir. İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe sunan đđrencilerden (f=110) gelen cevaplar doğrultusunda kategoriler oluşturularak şekil 1'de gđrselleřtirilmiřtir. şekil 1

üç gruptaki tüm öğrencilerin ortalamaları açısından incelendiğinde; öğrencilerin inceleme gezilerini “öğrenmeyi kolaylaştırma” (%45.1), “bilgi edinme/öğrenme” (%28.3), “eğlenceli olma” (%26.5), “derse ilgiyi arttırma” (%13.3) ve “kalıcılığı sağlama” (%10.6) açılarından gerekli gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca “diğer gerekçeler” kategorisindeki cevaplar incelendiğinde (%10.6); öğrencilerin inceleme gezilerini “başarıyı arttırma” (f=5), “hak olarak görme” (f=4), “anı oluşturma” (f=1), “hareketliliği sağlama” (f=1) ve “sosyalleşmeyi sağlama” (f=1) gibi nedenlerle gerekli gördükleri anlaşılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Öğrencilerin inceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçeleri

İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair “öğrenmeyi kolaylaştırma” (%54.1) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=20) bazı cevapları şöyledir: “Evet. Çünkü gezerek öğrenince insan daha iyi öğreniyor. Yeni bilgiler edinip çevremizi tanıyoruz. Eğlenip öğreniyoruz” (DG1-5). “Evet bence daha iyi öğreniriz” (DG1-11). “Evet. Çünkü iyi şekilde öğrenmemiz lazım” (DG1-14). “Evet, yapılmalı. Çünkü bazı öğrenciler görsel oluyor görsel olanlar için bunlar çok iyi bir şey” (DG1-34). “Evet, mesela tarihi yer (Ravanda Kalesi) Kilis’in tarihi yerlerini öğrenmek için çok faydalı olur” (DG1-36). “Bence yapılmalı. Çünkü daha iyi konu anlamamız için yapılmalıdır” (DG1-40). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=13) “öğrenmeyi kolaylaştırma” (%37.1) kategorisine yönelik bazı cevapları şöyledir: “Bence yapılmalı. Çünkü insan sadece okuyarak değil de gezerek ders konularını öğrenebilir. Gezi yapılırsa çocuklar görerek daha iyi anlar” (DG2-12). “Evet, çünkü dersi anlamamız açısından önemlidir. Böyle daha verimli anlarız” (DG2-14). “Evet, çünkü benim gibi hem derste öğrenmek hem de gezip incelemek bu konuyu kavramamızı sağlayabilir” (DG2-39). “Yapılmalı. Aklımızda daha iyi canlanabilmesi için” (DG2-41). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair “öğrenmeyi kolaylaştırma” (%43.9) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin ise (f=18) bazı cevapları şöyledir: “Evet, yapılmalı. Ben gezmelik bir dersi gezerek anlarım. Bence gezilerin düzenlenmesi gerek” (KG-1). “Bence olabilir. Böylece derste o konuyu daha iyi anlamamızı ve kavramamızı sağlar. Sınıfımızın da aynı düşüncede olduğunu tahmin ediyorum” (KG-8). “Bence gezi yapılmalı. Çünkü gezince daha canlı görürüz ve daha iyi anlarız” (KG-11). “Evet, çünkü gezi bizim en iyi anlama yolumuz gezerek görerek öğrenme en iyisi” (KG-19). “Bence iki ayda bir gidilmeli araştırma yapılmalı. Bu sayede daha iyi

öğrenilir. Daha iyi anlaşılır" (KG-20). Bu bulgulardan hareketle öğretmen eşliğinde inceleme gezilerine giden DG2 ve inceleme gezilerine gitmeyen KG öğrencilerine göre velileriyle inceleme gezilerine giden DG1 öğrencilerinin inceleme gezilerinin daha çok öğrenmeyi kolaylaştırdığına vurguda bulunduğu söylenebilir.

İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "bilgi edinme/öğrenme" (%29.7) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=11) bazı cevapları şöyledir: *"Yapılmalı. Çünkü canlı olarak çok bilgiye yarıyor, aklımızda kalıyor"* (DG1-23). *"Evet, yapalım. Çünkü ders/konu amaçlı geziler bilgilendirir"* (DG1-29). *"Bence yapılmalı. Çünkü çok okuyan değil çok gezen bilir"* (DG1-32). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=13) "bilgi edinme/öğrenme" (%37.1) kategorisine yönelik bazı cevapları şöyledir: *"Bence yapılmalı. Çünkü yeni şeyler öğreniriz bence ben bir daha gitmek isterim. Keşke bir daha gitsek daha mutlu olurum"* (DG2-4). *"Bence yapılmalı. Yeni şeyler öğrenmek herkesin hakkı"* (DG2-15). *"Yapılmalı. Çünkü yeni şeyler öğreniyorum ve öğrenmekten zevk alıyorum"* (DG2-18). *"Bence evet, çünkü bazı yeni yerler görmekle ilgili bilgi toplayabiliriz"* (DG2-23). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "bilgi edinme/öğrenme" (%19.5) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=8) ise bazı cevapları şöyledir: *"Evet, çünkü güzellikleri öğreniyoruz"* (KG-9). *"Yapılmalı. Nedeni hem okuyarak orası hakkında bilgi ediniriz hem de gezerek bilgi ediniriz yani yapılmalı"* (KG-23). *"Evet, Geziler eğlenceli ve daha çok bilgi sahibi olmamızı sağlar"* (KG-25). *"Evet, çünkü gezi yapılarak bir sürü şeyler öğrenebiliriz. Geziye giderek bir sürü şey kazanabiliriz"* (KG-40). Bu verilerden hareketle DG2 öğrencilerinin, DG1 ve KG öğrencilerine göre daha çok oranda inceleme gezilerinin "bilgi edinme/öğrenme" yönüne vurgu yaptığı söylenebilir.

İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "eğlenceli olma" (%10.6) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=4) bazı cevapları şöyledir: *"Evet, hem öğretici hem eğlenceli olduğu için"* DG1-4. *"Yapılmalı. Çünkü çok eğlenceli, eğlenerek ders görmek çok güzel"* (DG1-7). *"Evet, yapılmalı. Çünkü hem eğlenceli hem de daha iyi öğrenmemizi sağlıyor"* (DG1-25). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=13) "eğlenceli olma" (%37.1) kategorisine yönelik bazı cevapları şöyledir: *"Evet, yapılmalıdır. Çocukların gezip eğlenerek öğreniriz"* (DG2-9). *"Evet, Bizim eğlenmemiz ve konu (bilgi) toplamamız için. Bence gezi yapılmalıdır"* (DG2-16). *"Evet, yapılmalı. Çünkü eğitim amaçlı gezi eğlenceli"* (DG2-28). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "eğlenceli olma" (%31.7) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=13) bazı cevapları şöyledir: *"Bence yapılmalıdır. Çünkü tarihi, mekânlar, müzeler, gezi şeklinde eğlenceli şekilde anlatıldığı için yapılmalıdır"* (KG-6). *"Evet, yapılmalı. Çünkü hiç okulca geziye gitmedik. Bizim eğlenme hakkımız var. Dersler için çokook uygun olacaktır bu etkinlik"* (KG-12). *"Yapılmalı bence. Çünkü yani biraz çocuklar eğlenmiş olurlar yani bir de çocuklar bazı görmediği tarihi mekânları değerleri görmüş olurlar böyle bir de yani gezi gibi olur"* (KG-29). Bu bulgulardan hareketle DG1 ve KG öğrencilerine göre DG2 öğrencilerinin inceleme gezilerinin daha çok "eğlenceli olma" yönüne vurgu yaptıkları söylenebilir.

İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "derse ilgiyi artırma" (%5.4) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=2) cevapları şöyledir: *"Yapılmalı çünkü yapılırsa derse biraz daha yoğunlaşmamızı sağlar"* (DG1-6). *"Evet. Çünkü biz çocukların eğitimi daha da iyi anlaması için olmalıdır. Dersi sevmeyen çocuklar için bu gezinin çok faydalı olacağına inanıyorum"* (DG1-8). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=6) "derse ilgiyi artırma" (%17.1) kategorisine yönelik bazı cevapları ise şöyledir: *"Bence evet, Yani güzel olur. Dersi severim"* (DG2-5). *"Evet, Hem derse olan ilğim arttı böylece geziler hoşuma gidiyor"* (DG2-25). *"Evet, yapılmalı. Çünkü dersler daha eğlenceli olur. Derslere katılım daha çok artar ve daha sevilir"* (DG2-42). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair "derse ilgiyi artırma" (%17.1) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=7) bazı cevapları şöyledir: *"Yapılmalı. Çünkü derslere motive olur daha çok çalışmak isterim"* (KG-3). *"Evet, Dersi daha çok severim"* (KG-10).

“Evet, Eğlenceli olur konuları daha iyi anlarız ve sosyal bilgilerden zevk alırız” (KG-36). Bu verilerden hareketle DG1 öğrencilerine göre DG2 ve KG öğrencilerinin daha çok oranda inceleme gezilerinin “derse ilgiyi arttırma” yönüne dikkat çektikleri söylenebilir.

İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair “öğrenmede kalıcılığı sağlama” (%10.8) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=4) cevapları şöyledir: *“Yapılmalı çünkü göreberek öğrendiğimizde öğrendiğimiz bilgiler daha kalıcı oluyor”* (DG1-9). *“Yapılmalı. Çünkü canlı olarak çok bilgiye yarıyor, aklımızda kalıyor”* (DG1-23). *“Evet, yapılmalıdır. Çünkü daha verimli olur ve çok gören kişinin aklında daha çok kalır”* (DG1-26). *“Yapılmalıdır. Çünkü bazılarının gezerek aklında kalıyor yerleri öğreniyor”* (DG1-30). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=2) “öğrenmede kalıcılığı sağlama” (%5.7) kategorisine yönelik cevapları şöyledir: *“Evet, Gezip görünce daha çok aklımızda kalıyor”* (DG2-8). *“Evet, çünkü gezip gördüklerimi daha iyi anlıyorum ve aklında daha iyi kalıyor”* (DG2-33). İnceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair “öğrenmede kalıcılığı sağlama” (%14.6) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin ise (f=6) cevapları şöyledir: *“Evet, çünkü bir konuyu hiç unutmuyoruz ve hep aklımızda kalır o konular”* (KG-17). *“Bence yapılmalı. Çünkü öyle aklında daha da çok kalıyor”* (KG-26). *“Bence evet yapılmalı. Çünkü gezi yaparken gezi yaptığımız yerleri unutmuyoruz. Ama bir kitapta işlenen konu pek kalıcı olmaz. Üstelik gezi yaparken yaptığımız aktiviteler bizi eğlendirir. Üstelik inceleyerek içimizde merak duygusu uyandırır”* (KG-27). *“Yapılmalı. Çünkü çocuklar anlatımla eğlenerek öğrenemez çocuklar gezide eğlenerek daha kalıcı öğrenir”* (KG-28). *“Evet, bence yapılmalı. Çünkü bir yeri gezerek daha iyi aklımıza kazırız. Derslerimizin daha iyi olmasını sağlarız”* (KG-31). *“Evet, yapalım. Çünkü gezi sayesinde daha iyi öğreneceğimizi düşünüyorum. Öğrendiğimiz şeyleri pekiştiririz”* (KG-39). Bu bulgulardan hareketle DG1 ve DG2 öğrencilerine göre KG öğrencilerinin inceleme gezilerinin “öğrenmede kalıcılığı sağlama” yönüne daha çok dikkat çektikleri söylenebilir.

İnceleme gezisinin neden yapılması gerektiğine dair “diğer gerekçeler” (%10.6) kategorisi kapsamında gerekçe belirten üç gruptaki (DG1, DG2 ve KG) tüm öğrencilerin cevapları ise şöyledir: *“Olmalı. Başarılı olmak için olmalı.”* (DG1-1). *“Yapılmalı çünkü bu gezi sosyalleşmemizi sağlar”* (DG1-2). *“Evet, çünkü gezdikçe daha iyi anlarız hem de güzel anı olur”* (DG1-22). *“Yapılmalı. Çünkü dersteki başarımız artar”* DG1-28. *“Bence yapılmalı. Yeni şeyler öğrenmek herkesin hakkı”* (DG2-15). *“Bence yapılmalıdır. Çünkü sadece eğitim olmaz bizim de gezme hakkımız vardır. Çünkü bazı şeyleri de öğrenmek tanımak isteriz”* (DG2-36). *“Yapılmalı. Bence çok iyi olur ders, daha başarılı oluruz ve konu amaçlı ise tabii bu yüzden yapılmalıdır”* (KG-7). *“Evet, çünkü bizim de başka yerleri görmeye ihtiyacımız var. Çünkü biz başka yerleri görmedik. Görmek bizim de hakkımızdır”* (KG-13). *“Yapılmalı bence. Çünkü dersi kavrayıp daha iyi anlamamızı sağlar. Bu nedenle yaşantımızda çok bilgili bir birey olup başarılı biri olmamızı sağlar”* (KG-18). *“Evet, çünkü bizim de başka yerleri görmeye ihtiyacımız var çünkü biz başka yerleri görmedik görmek bizim de hakkımızdır”* (KG-21). *“Yapalım. Çünkü daha yakından görüp anlarız ve çok güzel olur. Biz daha iyi notlar alırız”* (KG-22). *“Evet, çünkü çocuklar sürekli sırada oturarak sıkılıyor. Sıralarda oturunca vücudum uyuşuyor”* (KG-38). Bu ifadelerle göre DG1 öğrencilerinin inceleme gezilerinin “başarıyı arttırma” ve “sosyalleşmeyi sağlama” yönüne, DG2 ve KG öğrencilerinin ise inceleme gezilerinin “başarıyı arttırma” “hak olarak görme”, “anı oluşturma” ve “hareketliliği sağlama” yönünü ön planda tuttıkları söylenebilir.

İnceleme gezilerinin neden yapılmaması gerektiğine dair gerekçe belirten toplam üç öğrenciden biri DG1 (DG1-38) öğrencisiyken; diğer ikisi KG (KG-2, KG-32) öğrencisidir (Tablo 1). Bu üç öğrencinin cevapları ise şöyledir: *“Hayır. Bence vaktimizi boşa harcıyoruz. Ben fazla bir şeyler anlayamadım”* (DG1-38). *“Bence yapılmalı değil. Çünkü ben konuları böyle de yapabiliyim”* (KG-2). *“Hayır. Faydalı bir amaç değil”* (KG-32).

Öğrenci Görüşlerine Göre İnceleme Gezilerinin Yürütücüsüne İlişkin Bulgular

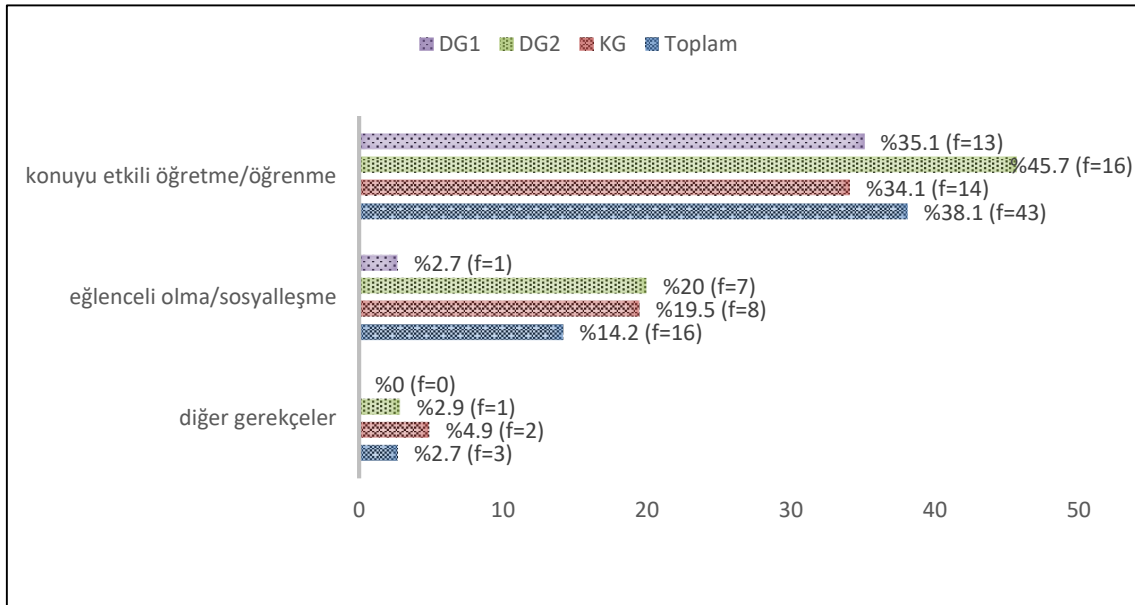
Bu çalışmada “Öğretmeninizin mi yoksa velinizin mi sizi inceleme gezisine götürmesini tercih edersiniz? Neden?” sorusu DG1, DG2 ve KG öğrencilerine sorulmuş ve elde edilen cevaplar analiz edilmiştir. Nitekim Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin %46’sının öğretmeniyle, %36.3’ünün velisiyle, %17.7’sinin ise hem öğretmeni hem de velisiyle birlikte inceleme gezilerine gitmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Gruplara göre incelendiğinde ise veli eşliğinde inceleme gezisine katılan DG1 öğrencilerinin daha çok veliyi (%51.4); öğretmen eşliğinde inceleme gezilerine katılan DG2 öğrencilerinin daha çok öğretmeni (%60) yürütücü olarak tercih ettikleri görülmektedir. KG öğrencileri ise sırasıyla öğretmen (%41.5), veli (%34.1), hem öğretmen hem de veli (%24.4) şeklinde tercihlerini belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2.

Öğrencilerin inceleme gezisi yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşleri

	DG1		DG2		KG		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Öğretmen	14	37.8	21	60	17	41.5	52	46
Veli	19	51.4	8	22.9	14	34.1	41	36.3
Öğretmen/veli	4	10.8	6	17.1	10	24.4	20	17.7
Toplam	37	100	35	100	41	100	113	100

İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair gerekçe sunan öğrencilerden gelen cevaplar, kategorilendirilerek Şekil 2’de görselleştirilmiştir. Şekil 2 üç gruptaki tüm öğrencilerin ortalamaları açısından incelendiğinde; öğrencilerin “konuyu etkili öğretme/öğrenme” (%38.1) ve “eğlenceli olma/sosyalleşme” (%14.2) açısından inceleme gezilerinde daha çok öğretmeni tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca “diğer gerekçeler” kategorisindeki cevaplar incelendiğinde (%2.7); öğrencilerin “müsait olma” (f=2) ve “anı oluşturma” (f=1) gibi nedenlerle inceleme gezilerinde yürütücü olarak öğretmeni tercih ettikleri görülmektedir.

Şekil 2. Öğrencilerin inceleme gezilerinde neden öğretmeni tercih ettiklerine dair gerekçeleri

İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair “konuyu etkili öğretme/öğrenme” (%35.1) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=13) bazı

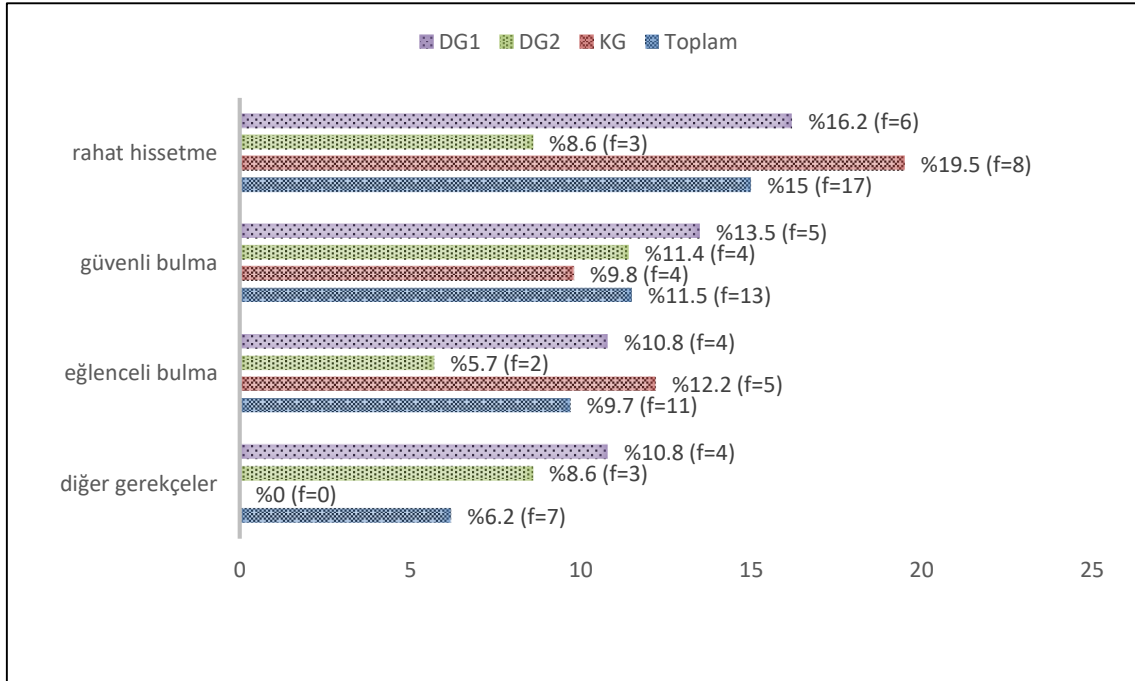
cevapları şöyledir: “Öğretmenimin. Öğretmenimin buranın kaç yıllık kullanıldığı ile ilgili birçok bilgi verebilir” (DG1-11). “Öğretmenimle gitmeyi daha çok tercih ederim. Çünkü öğretmen bize çok bilgi verir” (DG1-12). “Öğretmenim. Öğretmenimizin bize daha çok bilgi verir daha çok katkı olur” (DG1-20). “Öğretmenimle beraber gitmek isterim. Çünkü onlar her gittiğimiz yeri açıklıyor” (DG1-23). “Öğretmenim. Çünkü ailemle gezince sadece gezip görmüş olurum ama öğretmenimle gezince hem gezerim hem de orayı öğrenirim” (DG1-24). “Öğretmenimin götürmelidir. Çünkü öğretmenler hem bize bilgi verir” (DG1-26). “Öğretmenimin götürmesini tercih ederim. Çünkü öğretmenim bana anlayabileceğim şekilde daha etkili anlatacağını düşünüyorum” (DG1-38). “Bence öğretmenimin götürsün. Çünkü öğretmenler daha bilgili olduğu için” (DG1-40). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=16) “konuyu etkili öğretme/öğrenme” (%45.7) kategorisi kapsamında verdikleri bazı cevaplar şöyledir: “Hocamın götürmesini istiyorum. Çünkü hoca daha iyi anlatıyor” (DG2-2). “Ben öğretmenimin götürsün isterim. Çünkü daha çok bilgi edinirim” (DG2-4). “Öğretmenin götürmesini isterdim. (Neden) hem öğretmenler hem bize bilgi verir. Eğer ailemiz bizi götürmüş olsaydı bize bilgi vermiş olamazdı. Benim tercihim öğretmenlerin götürmesi daha mantıklı” (DG2-16). “Öğretmenim. Çünkü onun bana daha iyi öğreteceğini düşünüyorum” (DG2-18). “Ben öğretmenimin götürmesini isterdim. Çünkü ailemle gidersem ailemin bilmediği bilgi olabilir. Ama öğretmenimiz bize her şeyi anlatır” (DG2-20). “Öğretmenimiz götürse daha iyi olur. Çünkü öğretmenler da bilgili annemiz düşük olur ama öğretmenlerimiz daha bilgilidir daha da zeki olabilmektedir daha çok şey öğreniriz” (DG2-24). “Öğretmenimizin. Çünkü öğretmenim o gezide bir şeyler anlatıyor. Bir şeyler öğretiyor. O yüzden ben öğretmenimle gitmeyi tercih ediyorum. Öğretmenimle gezileri daha iyi öğrenmeye başladım. Öğretmenlerimle gezi daha anlaticı oluyor” (DG2-31). “Öğretmenimin götürmesini tercih ederim. Çünkü onlar daha çok şey bilirler” (DG2-35). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair “konuyu etkili öğretme/öğrenme” (%34.1) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=14) bazı cevapları şöyledir: “Öğretmenimle gitmeyi tercih ederim çünkü o daha bilgilidir” (KG-10). “Öğretmenimizin götürmesini götürmek isterdim çünkü öğretmenler daha bilgili” (KG-11). “Öğretmenim isterim. Çünkü arkadaşlarımla birlikte oluruz. Hem de daha çok öğrenirim ve öğretmenim bana bilgi verir” (KG-16). “Öğretmenimizin inceleme gezisine götürmesini isterim çünkü öğretmenimiz bizi daha iyi bilgilendirir” (KG-17). “Eğer dersle ilgiliyse öğretmenin götürmesi daha iyi olur. Çünkü konuları öğrenmiş olurum” (KG-20). “Öğretmenimizle. Çünkü çok iyi olur daha iyi anlarız” (KG-22). “Ben öğretmenimin götürmesini isterdim. Çünkü öğretmenimiz bu konuda bilgilidir” (KG-27). “Öğretmenimizin götürmesini tercih ederim. Çünkü daha bilgili” (KG-9). Bu bulgulardan hareketle DG2 öğrencilerinin, DG1 ve KG öğrencilerine göre öğretmeni “konuyu etkili öğretme/öğrenme” konusunda daha etkili buldukları söylenebilir.

İnceleme gezilerinde neden öğretmenin tercih edildiğine dair “eğlenceli olma/sosyalleşme” (%2.1) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencisinin (f=1) cevabı şöyledir: “Öğretmenimle beraber gitmek isterim. Çünkü arkadaşlarımla eğlenerek gezerim” (DG1-32). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=7) “eğlenceli olma/sosyalleşme” (%20) kategorisi kapsamında verdikleri bazı cevaplar şöyledir: “Öğretmenimle beraber gitmek isterim. Çünkü öğretmenim gelirse arkadaşlarım da gelir ve hep birlikte öğrenmiş oluruz” (DG2-21). “Öğretmenim. Çünkü hem arkadaşlarımla eğlenerek geziyorum” (DG2-25). “Bence öğretmen götürsün. Çünkü öğretmenin götürmesi çok eğlenceli oluyor. Keşke yine gitsem” (DG2-32). “Öğretmenim. Çünkü ailelerle kısa ve sıkıcı oluyor” (DG2-34). “Öğretmenimle arkadaşlarımla giderim daha eğlenceli olur” (DG2-41). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmenin tercih edildiğine dair “eğlenceli olma/sosyalleşme” (%19.5) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=8) bazı cevapları şöyledir: “Öğretmenimle ve sınıf arkadaşlarımla gitmek isterdim. Çünkü sınıfça gezmeyi hiç denemedim. Öğretmenim ve sınıf arkadaşlarımla gezmek çok eğlenceli olabilir” (KG-1). “Öğretmenim ile giderim. Çünkü onlarla gitmem daha güzel geliyor. Çünkü arkadaşlarımla, öğretmenlerimle eğlenip gezip tozuyoruz” (KG-18). “Öğretmenimizle gitmek isterim. Çünkü bilgilerimi de arkadaşlarımla paylaşabilirim” (KG-23). “Öğretmenim. Çünkü

arkadaşlarımla beraber gidebilirim” (KG-25). “Öğretmenim ve arkadaşlarımızla gitmek isteriz. Çünkü arkadaşlarımda daha eğlenceli olur öğretmenim daha iyi anlatır” (KG-31). Bu verilerden hareketle oransal olarak DG2 öğrencilerinin, DG1 ve KG öğrencilerine göre öğretmen eşliğinde sınıfça yapılan inceleme gezilerinin “eğlenceli olma/sosyalleşme” yönüne daha çok dikkat çektikleri söylenebilir.

İnceleme gezilerinde neden öğretmenin tercih edildiğine dair “diğer gerekçeler” kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG2 (f=1) ve KG (f=2) öğrencilerinin cevapları şöyledir: “Öğretmenimin götürmesini isterdim. Çünkü anne babamın işleri var” (DG2-14). “Öğretmenimizin. Çünkü babam her zaman evde olmadığı için” (KG-15). “Aynı zamanda güzel bir anı da olur” (KG-27). Bu verilerden hareketle “diğer gerekçeler” (%2.7) kategorisi kapsamında öğrenci görüşleri incelendiğinde ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin, inceleme gezilerine götürme konusunda aile bireylerine göre öğretmeni daha müsait gördükleri (f=2) ve sınıfça yapılacak gezilerin anı oluşturduğunu (f=1) gerekçe göstererek inceleme gezilerinin yürütücüsü olarak öğretmeni tercih ettikleri görülmektedir.

İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden velinin tercih edildiğine dair gerekçe sunan öğrencilerden gelen cevaplar kategorilendirilerek Şekil 3’te görselleştirilmiştir. Bazı öğrenciler açıklamalarında birden fazla gerekçe belirtmişlerdir. Şekil 3 üç gruptaki tüm öğrencilerin ortalamaları açısından incelendiğinde öğrencilerin “rahat hissetme” (%15), “güvenli bulma” (%11.5) ve “eğlenceli bulma” (%9.7) açısından inceleme gezilerinde veliyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca “diğer gerekçeler” kategorisindeki cevaplar incelendiğinde (%6.2); öğrencilerin “aileyi öğrenme sürecine dahil etme” (f=5), “bilgili bulma” (f=1) ve “ekonomik” (f=1) gibi nedenlerle inceleme gezilerinde veliyi tercih ettikleri görülmektedir.

Şekil 3. Öğrencilerin inceleme gezilerinde neden veliyi tercih ettiklerine dair gerekçeleri

İnceleme gezilerinde velinin neden tercih edildiğine dair “rahat hissetme” (%16.2) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=6) bazı cevapları şöyledir: “Velimin götürmesinin tercih ederim. Çünkü velimle daha rahat iletişime geçebiliyorum” (DG1-6). “Ailemle. Çünkü öğretmenimle biraz çekinirim” (DG1-21). “Velimin götürmesini isterdim. Çünkü kendi arabamızla daha rahat oluyor” (DG1-28). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden velinin tercih edildiğine dair

gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=3) “rahat hissetme” (%8.6) kategorisi kapsamında verdikleri bazı cevaplar şöyledir: “Velim. Çünkü bir şey olsa bana bir şey yaptırmaz” (DG2-10). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmen tercih edildiğine dair “rahat hissetme” (%19.5) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=8) bazı cevapları şöyledir: “Ailemle gitmek isterim. Çünkü daha rahat ederim ben” (KG-7). “Annemin ve babamın beni götürmesini isterim. Çünkü okul ile birlikte gittiğimizde haklarımız sınırlı oluyor ben ailemin götürmesini isterim” (KG-21). “Annemle babamla. Çünkü daha rahat olurum” (KG-30). “Velimin götürmesini isterim. Çünkü velimle istediğim şeyleri alabilirim” (KG-38). Bu bulgulardan hareketle KG öğrencilerinin, DG1 ve DG2 öğrencilerine göre inceleme gezilerinde veliyi tercih etmede “rahat hissetme” boyutunu daha fazla ön planda tuttıkları söylenebilir.

İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden velinin tercih edildiğine dair “güvenli bulma” (%13.5) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerinin (f=5) bazı cevapları şöyledir: “Velimin. Onun yanında daha güvenli olurum” (DG1-4). “Ben benim velimin götürmesini isterim. Velimin yanında daha güvenli olurum” (DG1-15). “Veli. Çünkü daha iyi güvende hissediyorum” (DG1-27). “Ben velimle gitmek isterim. Çünkü velimle kendimi daha güvende hissediyorum” (DG1-37). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden velinin tercih edildiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=4) “güvenli bulma” (%11.4) kategorisi kapsamında verdikleri bazı cevaplar şöyledir: “Velimim daha güvenli. Hem de rahatça her yere bakabilirim” (DG2-15). “Velimin geziye götürmesini isterdim. Çünkü benim velimin gelmesi benim için daha güvenli olur” (DG2-19). “Velimin götürmesini isterim. Kendimi güvende hissederim. Öğretmenim götürse de kendimi güvende hissederim ama velimin götürmesi beni mutlu ediyor” (DG2-42). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmen tercih edildiğine dair “güvenli bulma” (%9.8) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=4) bazı cevapları şöyledir: “Velim. Çünkü velim sonuçta bizim anne babamız bizi gezmelere ve inceleme gezilerine götürürken daha güvenli olur” (KG-29). “Ailem götürsün. Çünkü daha güvenli olur” (KG-32). “Velimin. Çünkü onların yanında kendimi daha güvende hissediyorum. Onlarla daha iyi olabileceğine inanıyorum” (KG-39). “Velimizin. Çünkü onun yanında daha da güvenli hissederiz. Öğretmenimin yanında iyi hissederim ama velimin yanında daha da iyi hissederim” (KG-41). Bu bulgulardan hareketle DG1 öğrencilerinin, DG2 ve KG öğrencilerine göre inceleme gezilerinde veliyi tercih etmede “güvenli bulma” boyutunu daha fazla oranda öncelikledikleri söylenebilir.

İnceleme gezilerinde velinin neden tercih edildiğine dair “eğlenceli bulma” (%10.8) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 öğrencilerin (f=4) bazı cevapları şöyledir: “Ailemle. Çünkü onlarla daha iyi eğleniyorum” (DG1-25). “Velim. Çünkü onlarla daha çok eğlenirim” (DG1-29). “Ben ailemle gezmek isterim çünkü ailemleyim. Daha iyi eğlenirim” (DG1-31). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden velinin tercih edildiğine dair gerekçe belirten DG2 öğrencilerinin (f=2) “eğlenceli bulma” (%5.7) kategorisi kapsamında verdikleri bazı cevaplar şöyledir: “Ben ailemle geziye gitmeyi daha çok isterim. Ailemle gitmek daha eğlenceli” (DG2-36). İnceleme gezilerinde yürütücü olarak neden öğretmen tercih edildiğine dair “eğlenceli bulma” (%12.2) kategorisi kapsamında gerekçe belirten KG öğrencilerinin (f=5) bazı cevapları şöyledir: “Ailemle. Çünkü çok daha eğlenceli olabilir” (KG-14). “Ailemle. Çünkü velilerim ile zaman geçirmek çok eğlenceli” (KG-36). “Annemin ve babamın götürmesini isterim. Çünkü okul ile birlikte gittiğimizde haklarımız sınırlı oluyor. Ben ailemin götürmesini istiyorum. Çünkü daha eğlenceli” (KG-13). “Velilerim ile birlikte, eğlenerek, öğrenerek, gezerek bir rehber eşliğinde yapılmalıdır” (KG-6). Bu verilerden hareketle KG öğrencilerinin, DG1 ve DG2 öğrencilerine göre veli eşliğinde yapılacak inceleme gezilerinin “eğlenceli bulma” yönünü daha ön planda tuttıkları söylenebilir.

İnceleme gezilerinde velinin neden tercih edildiğine dair “diğer gerekçeler” (%6.2) kategorisi kapsamında gerekçe belirten DG1 (f=4) ve DG2 (f=3) öğrencilerinin cevapları şöyledir: “Annemin. Çünkü bana annem ve babam daha çok bilgi veriyor” (DG1-2). “Velimin götürmesini isterim. Çünkü eğer velim de o yerleri benimle gezerse o da bilgi edinmiş olur. O öğretmenler ise o yerleri biliyor”

(DG1-5). “Velim ile gitmek istiyorum. Çünkü ailemin de böyle şeyleri görmesini istiyorum” (DG1-8). “Velimin götürmesi daha çok yararlı olur. Çünkü ekonomik durumları düşük seviyede olanlar için çok yararlı olur” (DG1-17). “Velimle gitmek isterim. Çünkü benim gezdiğim gördüğüm yerleri onların da görmesini isterim” (DG2-3). “Velimin. Onun benimle eğlenip yürümesini isterim” (DG2-8). “Velimin. Onun da orada benimle eğlenip görmesini bir de telefon vermesini isterim” (DG2-30). Bu verilerden hareketle “diğer gerekçeler” (%2.7) kategorisi kapsamında öğrenci görüşleri incelendiğinde ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin, inceleme gezilerine götürme konusunda daha çok aileyi “öğrenme sürecine dahil etme” (f=5), “bilgili bulma” (f=1) ve “ekonomik” (f=1) gibi nedenleri öncelikle gördükleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan DG1, DG2 ve KG öğrencileri olmak üzere toplam 113 öğrencinin %17.7’si (f=20) inceleme gezilerinde yürütücü olarak hem öğretmeni hem de veliyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu öğrencilerin dördü DG1, altısı DG2, 10’u ise KG öğrencisidir. Gerek öğretmeni gerekse veliyi yürütücü olarak tercih eden öğrencilerin tamamının cevapları şu şekildedir. “İkisini de isterdim. Çünkü öğretmenimin bildiği şeyleri belki babam bilmiyordur ya da öğretmenin bilmediği şeyleri babam biliyordur” (DG1-16). “İkisini de. Çünkü aileme güveniyorum öğretmenimi seviyorum öğretmenim çok iyi olur” (DG1-18). “Bence ikisi de yanımda olmalı. Çünkü ikisi de lazım öğretmenimin bilmediğini velim, velimin bilmediğini öğretmenim bilir” (DG1-35). “Güvenli olduğu için velimin inceleme gezisinde götürmesini tercih ederim ama öğretmenimle gidersem en azından tarihi bilgi edinmiş olurum ve de bazen velimin işi olup götüremiyor” (DG1-39). “Ben annemin de olmasını isterim. Ama fark etmez de. Çünkü ikisi de eğlenceli olur” (DG2-5). “Öğretmen ve velimizin de gelmesini isterim. Çünkü ikisi de eğlencelidir” (DG2-9). “Öğretmenimizle velimizin götürmesini isterdim. Çünkü ikisi de eğlenceli olur” (DG2-13). “Her ikisini de. Çünkü ikisinin de gözüne girmek isterim” (DG2-23). “Bence ikisini de tercih ederim ailemin de görmesini isterim. Çünkü her ikisi de eğlenceli olur” (DG2-29). “Her ikisiyle de gezip görmek isterim. Öğretmenimle arkadaşlarımı görüp beraber eğlenmek için. Ailemle ise kardeşim ben annem ve babamla güzel vakit geçirmek için” (DG2-37). “Ben her ikisini de yanımda olmasını isterim. Çünkü ben annemden babamdan ayrı kalamıyorum ama öğretmenimin de bana bilgi vereceğini biliyorum o yüzden ikisini de” (KG-26). “İkisi de olur fakat arkadaşlarım, aileleri ve ailem gezebiliriz. Yani arkadaşlarımla geziye katılmak ve maceralı olması benim için daha eğlenceli durum olur” (KG-3). “Her ikisi de olabilir. Önemli olan bilgi edinmek” (KG-4). “Her ikisi de yanımda olursa daha iyi olur. Hem güvende hissederim hem de konuyu daha iyi kavrarım. Onların yardımıyla daha iyi olur” (KG-8). “Her ikisi de. Çünkü hem sınıfça toplumla veya ailecek de uygun olur benim için fark etmez. Her ikisi de eğlenceli olur” (KG-12). “Öğretmenim ve arkadaşlarımla da gitmek isterim ailemle de gitmek isterim. Özellikle de en sevdiğim arkadaşlarımla gidip duraklayarak (durakladıklarımız yerlerde piknik yaparak) gezerek daha iyi anlarım” (KG-24). “Öğretmenim veya velimin götürmesini isterim. Çünkü ikisi de eğlenceli olur” (KG-33). “İkisini de. Çünkü arkadaşlarımla piknik yaparak eğleniyorum” (KG-35). “Bence hem öğretmenim hem de velimin götürmesini isterim. Her ikisi de eğlenceli olur” (KG-37). “Bence hem veli hem de öğretmenle gidilmeli. Çünkü öğretmenle yani sınıfça gidersek çok eğleniriz ben ikisini de tercih ederim” (KG-40). Bu verilerden hareketle hem öğretmeni hem de veliyi tercih eden ortaokul öğrencilerinin bu eğiliminde, her iki yürütücüyü de eğlenceli bulmaları ve bilgilerinden faydalanma isteklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Öğrenci Görüşlerine Göre Veli ve Öğretmen Eşliğinde Gerçekleştirilen İnceleme Gezilerinin Katkısına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada öğrencilerin gerçekleştirilen inceleme gezisinin katkılarına yönelik görüşlerini oraya çıkarmak için “Ara tatilde (16-24 Kasım) gerçekleştirdiğiniz inceleme gezisinin size katkıları oldu mu? Olduysa nasıl?” sorusu sorulmuş ve öğrencilerden alınan cevaplar analiz edilmiştir. Ara tatilde sadece deney grubu öğrencileriyle inceleme gezileri gerçekleştirildiğinden bu soru sadece DG1 ve DG2 öğrencilerine sorulmuştur. Araştırmada öğrencilerin görüşlerine geçmeden önce inceleme

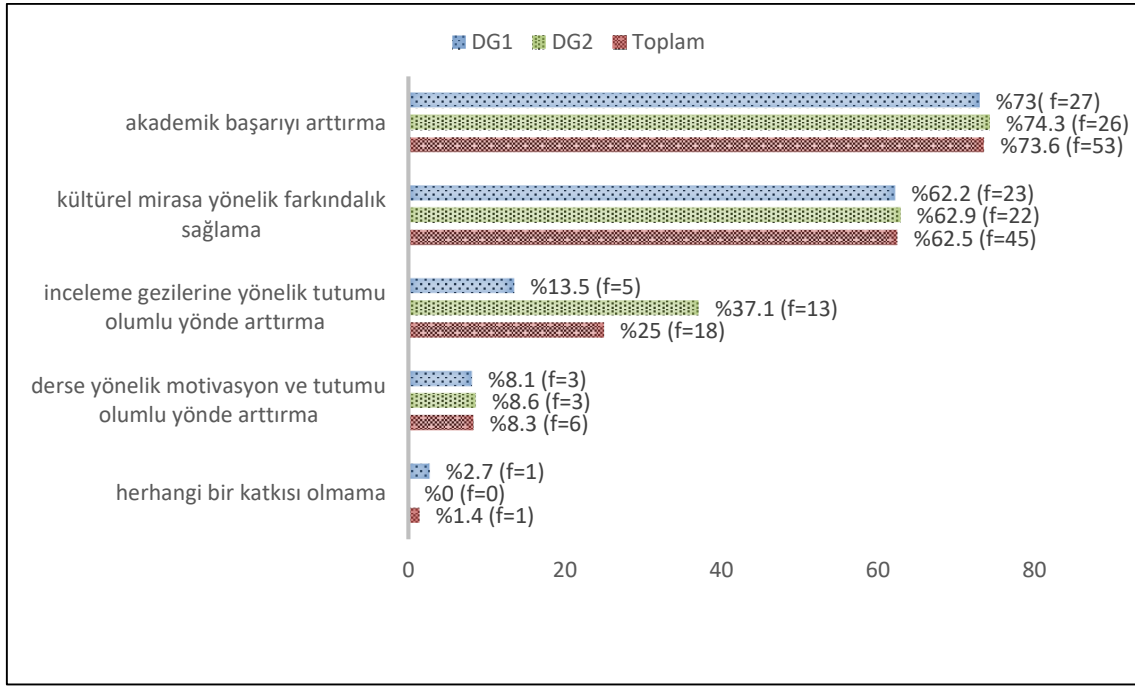
gezilerine katılım durumlarına Tablo 3'te yer verilmiştir. Daha önceden de ifade edildiği gibi başlangıçta DG1-3, DG1-10, DG1-13, DG1-19, DG1-42, DG1-43, DG2-1, DG2-6, DG2-11, DG2-17, DG2-22, DG2-26, DG2-27 ve DG2-43 örneklem grubunda yer almasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı örnekleme dahil edilmemişlerdir. Diğer bir ifadeyle başlangıçtaki deney gruplarını oluşturan öğrencilerin çoğunun (%83.7) gerçekleştirilen inceleme gezilerine katıldığı tespit edilmiştir. Başlangıçtaki gruplardaki öğrenci sayılarına göre incelendiğinde, DG1'deki öğrencilerin %86'sının, DG2 öğrencilerinin de %81.4'ünün inceleme gezilerine katıldığı görülmektedir. Başlangıçtaki DG1 öğrencilerinin başlangıçtaki DG2 öğrencilerine göre daha yüksek oranda inceleme gezisine katılım sağladığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Bu bulgu, veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin yapıldığı grupta oransal olarak daha fazla öğrencinin katılım sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.

Öğrencilerin inceleme gezilerine katılma durumları

	DG1		DG2		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Katıldı	37	86	35	81.4	72	83.7
Katılmadı	6	14	8	18.6	14	16.3
Toplam	43	100	43	100	86	100

Gerçekleştirilen inceleme gezilerine katılan öğrencilerin (f=72) neredeyse tamamının (%98.6) deneyimledikleri gezilere ilişkin en az bir olumlu katkı belirttiği görülmektedir. İnceleme gezilerinin katkılarına ilişkin en az bir gerekçe sunan öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda kategoriler oluşturularak Şekil 4'te görselleştirilmiştir. Şekil 4 deney gruplarındaki tüm öğrencilerin ortalamaları açısından incelendiğinde; öğrencilerin gerçekleştirilen inceleme gezilerinin “akademik başarıyı arttırma” (%73.6), “kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlama” (%62.5), “inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu yönde arttırma” (%25) ve “derse yönelik motivasyon ve tutumu olumlu yönde arttırma” (%8.3) açısından katkı sağladığını ifade ettikleri görülmektedir. DG1 ve DG2 öğrencilerinin gerçekleştirilen gezilere ilişkin görüşleri incelendiğinde genel olarak birbirlerine paralel cevaplar verdikleri görülmektedir. Ancak “inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu yönde arttırma” kategorisine dahil edilen cevaplar incelendiğinde; DG2 öğrencilerinin (%37.1), DG1 öğrencilerine (%13.5) göre daha çok bu kategoriye dahil edilen açıklamalar yaptıkları görülmektedir.

Şekil 4. İnceleme gezilerinin katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri

İnceleme gezilerine katılan öğrencilerin inceleme gezilerinin “akademik başarıyı arttırma” (%73) kategorisi kapsamındaki görüşlerine ilişkin DG1 öğrencilerinin (f=27) bazı cevapları şöyledir: “Oldu. Görerek daha iyi öğrendim ve başarılı oldum” (DG1-4). “Oldu. Çok iyi bir inceleme gezisiydi. Dersimde başarıım arttı. Keşke tekrar olsa” (DG1-7). “Oldu. Dersleri iyi anladım. Sınavlara katkısı oldu” (DG1-18). “Oldu. Çünkü bize çok katkı olmuş çünkü orada çok bilgi öğrendim. Sosyal bilgiler dersim daha iyi oldu” (DG1-20). “Evet, oldu. Benim gezmediğim yerleri bilmediğim şeyler öğrendim, başarıım arttı” (DG1-24). “Oldu çünkü kafam dinledim ve anladım derslerim iyi oldu” (DG1-27). “Evet, oldu. Derslerim daha iyi oldu” (DG1-28). “Evet, tarihi yer tarihi mekân tarihi nesnelere daha iyi kavradım. Derslerim iyi oldu” (DG1-35). “Oldu ve çok güzel oldu sayende eskiden yapılmış eserleri gördüm ve bilgili, başarılı oldum” (DG1-40). “Oldu sosyal bilgiler dersini daha iyi anlamama yardımcı oldu. Başarıım arttı” (DG1-41). DG2 öğrencilerinin (f=26) ise inceleme gezilerinin “akademik başarıyı arttırma” (%74.3) kategorisi kapsamındaki bazı cevapları şöyledir: “Evet, güzeldi. Derslerime katkısı oldu” (DG2-5). “Oldu çünkü gezi olduğu için daha eğlenceli vakit geçirdiğimiz için konuları daha iyi öğrendim” (DG2-7). “Gezi oldu. Çok katkısının olduğunu düşünüyorum. Keşke bir daha olsaydı sosyal bilgiler dersinden daha başarılı oldum” (DG2-13). “Oldu. Çünkü dersime çok iyi katkıları, başarılı oldum” (DG2-19). “Katkısı dokundu. Tam da sosyal bilgiler dersinde aynı konudayız bunlarla ilgili yüz alabilirim katkısı daha çok oldu. Görerek eğlendim” (DG2-24). “Evet, oldu çünkü gezi güzeldi ve eğlenceliydi. Gezdiğimiz yerde çok güzeldi. Çok bilgi edindim, başarılı oldum” (DG2-28). “Oldu. Yakın çevremi ve eski dönemlerden haberim oldu. Sosyal dersinde başarılı oldum” (DG2-35). “Olmuştu ve çok yeri gezmiştim ve çok da eğlenceliydi ve çok güzel şeyler görmüştüm. Bilgim arttı, başarılı oldum” (DG2-36). “Çok güzel bir katkısı oldu çünkü öğrendiğim bilgiler hem karşıma çıktı. Bu yüzden hep başarılı oldum ve nasıl yerler olduğunu öğrendim. Çok teşekkürler” (DG2-39). “Çok güzel bana çok katkıları oldu çünkü öyle önceden bilmiyordum şimdi öğrendim” (DG2-41). Bu bulgulardan hareketle inceleme gezilerine katılan öğrencilerin inceleme gezilerinin “akademik başarıyı arttırma” kategorisi kapsamında verdikleri cevapların birbiriyle paralel cevaplar olduğu söylenebilir.

İnceleme gezilerini deneyimleyen öğrencilerin inceleme gezilerinin “kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlama” (%62.2) kategorisi kapsamındaki görüşlerine ilişkin DG1 öğrencilerinin (f=23) bazı

cevapları şöyledir: “Oldu. Gezip göremediğimiz yerleri gördük bilgi sahibi olduk” (DG1-1). “Oldu. Çünkü Oylum Höyük hakkında çok fazla bilgi sahibi oldum” (DG1-2). “Evet, Mesela demirciliğin nasıl olduğunu öğrendim” (DG1-11). “Bana katkıları oldu. Çünkü Kilis’teki tarihi yerlerin ne zaman yapıldığını ve nerede olduğunu öğrendim” (DG1-15). “Evet, iyi çünkü Kilis’teki tarihi yerleri öğrendim” (DG1-14). “Evet, katkıları yeni yerler onların tarihi geçmişini nasıl kurulduğunu ne amaçlarla kullanıldığını vb. katkıları oldu” (DG1-22). “Oldu. Kilis’te bilmediğim yerleri gezdim ve bilmediklerimi öğrendim” (DG1-23). “Evet, oldu. Çünkü daha önceden Kilis’in tarihi yerlerini bilmiyordum” (DG1-26). “Oldu. Kilis’te bilmediğim yeri gezdim ve Kilis’in önemini fazla olduğunu anladım” (DG1-32). “Evet, bana katkıları oldu. Çünkü hem Kilis’in tarihi yerlerini” Tarihi nesnelere ve de doğal güzelliklerini öğrendim ve çok yararlı faydası oldu” (DG1-39). DG2 öğrencilerinin (f=22) inceleme gezilerinin “kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlama” (%62.9) kategorisi kapsamındaki bazı cevapları ise şöyledir: “Evet, oldu. Bilmediğim yerleri öğrendim. Her şeyi öğrendim” (DG2-4). “Gezide benim aklımda kalan müze gibi çevrili insan iskeletini görmem oldu onu gördüğüm zaman çok şaşırıp dedim ki bu moa isimli hayvana benzettim meğerse insan iskeletiymiş. Böylece çevremdeki güzellikleri fark ettim” (DG2-3). “Çok iyi oldu artık Kilis’in içerisini ve tarihi yerlerini biliyorum” (DG2-9). “Oldu. Çünkü geziye gittiğimizde birçok yer tanıdık ve öğrendik. Eski zamanda kazı olduğunda ortaya birçok önemli şeyler çıktı. O yüzden bir katkısı oldu” (DG2-12). “Evet, uygarlıkları ve çevremdeki tarihi eserleri görmemi sağladı” (DG2-14). “Oldu. Çok katkısı oldu yeni şeyler öğrendim ve hiç görmediğim yerlere gittim” (DG2-15). “Evet, oldu; Kilis’i daha iyi tanıdım. Ulu Camii’nin nasıl bir yer olduğunu diğer başka yerleri gördüm” (DG2-20). “Oldu. Bu yerleri görmüş oldum ve nerde ve nasıl olduğunu öğrendim bu da beni mutlu etti” (DG2-25). “Oldu. Eski zamanlardan kalan eşyalar hakkında bilgi aldık” (DG2-33). “Evet, oldu. Gezdiğimiz yerlerin bazılarını görmemiştik ülkemizin güzelliklerini öğrenmiş oldum” (DG2-37). İnceleme gezilerine katılan öğrencilerin inceleme gezilerinin “kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlama” kategorisi kapsamında verdikleri cevapların da birbiriyle paralel cevaplar olduğu görülmektedir.

İnceleme gezilerine katılan öğrencilerin inceleme gezilerinin “inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu arttırma” (%13.5) kategorisi kapsamındaki görüşlerine ilişkin DG1 öğrencilerinin (f=5) bazı cevapları şöyledir: “Oldu. Çok iyi bir inceleme gezisiydi. Dersimde başarımda arttı. Keşke tekrar olsa” (DG1-7). “Evet, Hem Kilis’in güzellikleri ve tarihi eseri olduğu için eğlendim. Keşke yine olsa” (DG1-8). “Evet, oldu çünkü çok eğlenceliydi ben çok beğendim. Dersimi daha çok sevdim” (DG1-16). DG2 öğrencilerinin (f=13) inceleme gezilerinin “inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu arttırma” (%37.1) kategorisi kapsamındaki bazı cevapları ise şöyledir: “Gezi oldu. Çok katkısının olduğunu düşünüyorum. Keşke bir daha olsaydı (...)” (DG2-13). “Evet, oldu. Hem de çok faydası oldu. Hep bu gezinin olmasını çok isterim” (DG2-16). “Orda bana çok katkısı oldu. Ben orayı çok sevdim ve orası bana göre çok güzel geldi. Hep olsun” (DG2-32). Bu verilerden hareketle DG2 öğrencilerinin, DG1 öğrencilerine göre gerçekleştirmiş oldukları gezilerin daha çok inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu yönde arttırmasını öncelikledikleri söylenebilir.

İnceleme gezilerini deneyimleyen öğrencilerin inceleme gezilerinin “dersle yönelik motivasyon ve tutumu olumlu arttırma” (%8.1) kategorisi kapsamındaki görüşlerine ilişkin DG1 öğrencilerinin (f=3) cevapları şöyledir: “Evet, oldu çünkü çok eğlenceliydi ben çok beğendim. Dersimi daha çok sevdim” (DG1-16). “Evet, oldu. Bilmediğim tarihi yerleri öğrenip. Bilgi edindim. Çevremdeki güzellikleri tanıdım. Bu yerlerin nasıl yapıldığını öğrendim. Bu da beni sosyal bilgiler dersine olan ilgimi çoğalttı” (DG1-5). “Oldu. Derste anlamadığım konuları daha iyi anladım. Dersle daha iyi yoğunlaşmamı sağladı” (DG1-6). DG2 öğrencilerinin (f=3) inceleme gezilerinin “dersle yönelik motivasyon ve tutumu olumlu arttırma” (%8.6) kategorisi kapsamındaki bazı cevapları ise şöyledir: “Dersleri daha iyi öğrenmeye başladım. Bence derslerle ilgili gezilerin olmasını isterim. Dersler bana daha eğlenceli gelmeye başladı daha güzel şeyleri tanıdım. Ve onların nerede olduğunu öğrenmeye başladım. Gezi ders ile eğlenceli olunca daha iyi anlıyorum” (DG2-31). “Değişik yerler görmek bize iyi geldi. Ders böyle daha eğlenceliydi. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim” (DG2-34). “Evet, oldu. Kilis’te olan şeyleri ve

nerede olduklarını öğrendim. Üstelik ders daha eğlenceli oldu” (DG2-42). Görüldüğü gibi gerek DG1 gerekse DG2 öğrencileri inceleme gezilerinin “derse yönelik motivasyon ve tutumu olumlu arttırma” kategorisi kapsamında verdikleri cevaplar birbirine oldukça benzer şekildedir.

Bu çalışmada kapsamında gerçekleştirilen inceleme gezilerine katılan öğrencilerden sadece birinin (%1.4) inceleme gezilerinin herhangi bir katkısının olmadığını ifade ettiği görülmektedir. Velisiyle birlikte inceleme gezisine katılan ve inceleme gezilerinin herhangi bir katkısı olmadığını belirten DG1-38’in görüşü “*Bence çok bir katkısı olmamıştı. Bana göre zevkli gelmedi çünkü çok sıkılmışım*” (DG1-38) şeklindedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada inceleme gezilerinin gerekliliğine ilişkin görüşler, inceleme gezilerinin yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşler ve gerçekleştirilen inceleme gezisinin katkısına ilişkin görüşler olmak üzere üç bölüm halinde öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir.

Araştırmada ilk olarak tüm gruplardaki (DG1, DG2 ve KG) öğrencilerin neredeyse tamamının (%97.3) ders/konu amaçlı inceleme gezilerinin yapılmasını gerekli gördüğü tespit edilmiştir. Bozdoğan (2007), Coşkun (2014) ve Yönev (2008) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları, bu bulguyu destekler niteliktedir. Zira üç çalışmada da öğrenciler büyük bir oranda inceleme gezilerinin yapılmasını gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin inceleme gezilerinin neden yapılması gerektiğine dair gerekçeleri incelendiğinde; verilen cevapların sırasıyla öğrenmeyi kolaylaştırma (%45.1), bilgi edinme/öğrenme (%28.3), eğlenceli olma (%26.5), derse ilgiyi arttırma (%13.3) ve kalıcılığı sağlama (%10.6) kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Ayrıca gerek DG1 ve DG2 gerekse KG öğrencilerinin inceleme gezilerinin gerekliliği ile ilgili birbirleriyle paralel cevaplar verdiği söylenebilir. Bu bulgular ile alanyazındaki çeşitli çalışmaların bulguları birbiriyle uyumludur (Ballantyne ve Packer, 2009; Berberoğlu ve diğerleri, 2013; Bozdoğan ve Yalçın, 2006; Bozdoğan, 2007; Demirbaş, 2005; DeWitt ve Storksdieck, 2008; Dillon ve diğerleri, 2006; Gögebakan, 2008; Güler, 2011; Kızıltaş ve Sak, 2018; Knapp ve Barrie, 2001; Lakin, 2006; Orion ve Hofstein, 1994; Orion ve diğerleri, 1997; Özgen, 2011; Rudman, 1994; Tal ve Morag, 2009; Tatar ve Bağrıyanık, 2012).

Öğrencilerin inceleme gezilerinin yürütücüsünün kim olması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin %46’sının öğretmenleriyle, %36.3’ünün velisiyle, %17.7’sinin ise hem öğretmeni hem de velisiyle birlikte inceleme gezilerine gitmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Gruplara göre incelendiğinde ise; veli eşliğinde inceleme gezisine katılan DG1 öğrencilerinin daha çok veliyi (%51.4); öğretmen eşliğinde inceleme gezilerine katılan DG2 öğrencilerinin daha çok öğretmeni (%60) yürütücü olarak tercih ettikleri görülmektedir. İnceleme gezilerinde yürütücü olarak öğretmeni tercih eden öğrenciler; daha çok “konuyu etkili öğretme/öğrenme” (%38.1) ve “eğlenceli olma/sosyalleşme” (%14.2) kategorileri dahilinde gerekçe sunmuşlardır. İnceleme gezilerinde yürütücü olarak veliyi tercih eden öğrenciler ise daha çok “rahat hissetme” (%15), “güvenli bulma” (%11.5) ve “eğlenceli bulma” (%9.7) kategorileri dahilinde gerekçe sunmuşlardır. Özellikle “rahat hissetme” ve “güvenli bulma” kategorileri kapsamındaki ifadeler, öğrencilerin sadece yürütücü olarak neden veliyi tercih ettiklerinin gerekçelerinde yer almaktadır.

Öğrencilerin gerçekleştirilen inceleme gezisinin katkılarına yönelik görüşlerine geçmeden önce deney gruplarındaki öğrencilerin bu gezilere katılma durumlarıyla ilgili bilgi verme gereği duyulmuştur. Başlangıçtaki gruplardaki öğrenci sayılarına göre incelendiğinde, DG1’deki öğrencilerin

%86'sının DG2 öğrencilerinin de %81.4'ünün inceleme gezilerine katıldığı tespit edilmiştir. Yani başlangıçtaki DG1 öğrencilerinin başlangıçtaki DG2 öğrencilerine göre daha yüksek oranda inceleme gezisine katılım sağladığı görülmektedir. Bu bulgu, veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin yapıldığı grupta oransal olarak daha fazla öğrencinin katılım sağladığını göstermektedir. Her iki deney grubunun da inceleme gezilerine oldukça yüksek oranda katılımın sağlamış olması, bu gezilere katılma konusunda motivasyon olduğunu göstermesi açısından umut vericidir.

Öğrencilerin gerçekleştirilen inceleme gezisinin katkılarına yönelik görüşleri incelendiğinde; gerçekleştirilen inceleme gezilerine katılan öğrencilerin neredeyse tamamının (%98.6) deneyimledikleri gezilere ilişkin en az bir olumlu katkı belirttiği görülmektedir. Benzer olarak, Atayeter ve Tozkoparan (2014) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin neredeyse tamamının (%95.7) inceleme gezilerine yönelik olumlu tutum sergiledikleri ifade edilmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin gerçekleştirilen inceleme gezilerinin katkısıyla ilgili olarak daha çok akademik başarıyı arttırma (%73.6), kültürel mirasa yönelik farkındalık sağlama (%62.5), inceleme gezilerine yönelik tutumu olumlu yönde arttırma (%25) ve derse yönelik motivasyon ve tutumu olumlu yönde arttırma (%8.3) kategorileri kapsamında ifadeler kullandıkları görülmektedir. Türe (2018, s. 208) tarafından yapılan çalışmada da hem aileleriyle hem de öğretmenleriyle birlikte gerçekleştirilen inceleme gezisinin öğrencilere birçok katkısının olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada öğrencilerin belirttiği katkılar arasında; geziyle birlikte yeni bilgiler öğrenildiği ve konunun daha iyi kavrandığı, ders ile bağlantılı güzel bir gezi olduğu, derse olan ilginin ailelerce desteklendiği, geziden ailelerin de yararlandığı, annelerinin yeni bilgiler öğrendiği ve öğrencilere destek olduğu, annelerin birbiriyle tanışma imkânı bulduğu böylelikle diğer aile ve çocuklarla kaynaşıldığı, anneleri geldiği için gezinin daha güzel bulunduğu, ailesi yanında olunca çocuğun öz güveninin arttığı ve kendilerini daha güvende hissettikleri gibi ifadeler yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu çalışma bulgularının bu araştırmanın sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Bu çalışmada, hem öğretmen eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin hem de veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin eğlenceli ve heyecan verici olduğu, öğrenmeyi kolaylaştırdığı, bilgi edinme/öğrenmeyi sağladığı, derse ilgiyi arttırdığı ve öğrenmede kalıcılığı sağladığı, kültürel mirasa yönelik farkındalık sağladığı ve akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, inceleme gezilerinin geleneksel bir şekilde öğretmen eşliğinde sınıfça gerçekleştirilmesinin çeşitli nedenlerle mümkün olmadığı durumlarda, veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin bir seçenek olarak değerlendirilebileceği düşünülebilir. Elbette ki veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezileri, geleneksel olarak öğretmen eşliğinde sınıfça gerçekleştirilen inceleme gezilerinin muadili olarak değerlendirilemez. Veli eşliğinde ya da öğretmen eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin bazı konularda (etkili öğrenme, öğrencinin kendinin daha güvende/rahat hissetmesi, sosyalleşme vb.) farklı etkileri de olabilir. Bu çalışmanın, konuyla ilgili gelecekte yapılacak çalışmalarla da desteklenmesi ve benzer sonuçlara ulaşılması halinde, bu sistemde eğitim öğretim uygulamalarında öğretmenlere, okul yöneticilerine ve eğitim planlayıcılarına inceleme gezilerinin kullanımını arttırma konusunda yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, Sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler tarafından çeşitli nedenlerle inceleme gezilerinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin bir alternatif olarak kullanılabilirliği ve bu gezileri gerçekleştirilme konusunda velileri de sürece dâhil ederek başarılı sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ahioglu-Lindberg, E. N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1339-1361.
- Akengin, H. ve Demirsoy, M. (2011). Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin görüşleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, 5-23.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımına ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 211682).
- Aksoy, P. (2017). Okul öncesi eğitimde ailenin önemi-okul aile işbirliği. Z. Seçer-Şahin (Editör), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 225-249). Ankara: Eğiten kitap.
- Alkış, S. (2008). Coğrafya öğretiminde inceleme gezileri ve arazi çalışmaları. R. Özey ve A. Demirci (Editörler), *Coğrafya öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar* (ss. 77-106). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 119-135.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarda tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 120673).
- Atayeter, Y. ve Tozkoparan, U. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde gezi gözlem yönteminin uygulanmasına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 1-21.
- Atayeter, Y. ve Tozkoparan, U. (2016). Sosyal bilgiler derslerinde gezi gözlem yöntemini planlama uygulama ve sonuçlandırma açısından bir değerlendirme. H. Babacan ve S. Özer (Editörler), *Sosyal ve liberal bilimlerde yeni yönelimler* (ss. 171- 188). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Ballantyne, R. ve Packer, J. (2009). Introducing a fifth pedagogy: experience-based strategies for facilitating learning in natural environments. *Environmental Education Research*, 15(2), 243-262.
- Başaran, S. T. ve Koç, F. (2001). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Berberoğlu, E., Güder, Y., Sezer, B. ve Yalçın-Özdilek, Ş. (2013). Sınıf dışı hidrobiyoloji etkinliğinin öğrencilerin duyuşsal bakış açıları üzerine etkisi örnek olay incelemesi: çanakale bilim kampı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1177-1198.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 207028).
- Bozdoğan, A. E. ve Yalçın, N. (2006). Bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin fene karşı ilgi düzeylerinin değişmesine ve akademik başarılarına etkisi: enerji parkı. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(2), 95-114.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Carrier, S. J. (2009). The effects of outdoor science lessons with elementary school students on preservice teachers' self-efficacy. *Journal of Elementary Science Education*, 21(2),35-48.
- Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: an opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33(1), 83-104.
- Conteh, J. ve Kawashima, Y. (2008). Diversity in family involvement in children's learning in English primary schools: culture, language and identity. *English Teaching: Practice and Critique*, 7(2), 113-125.
- Coşkun, D. (2014). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (amasya ve diyarbakır illeri örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 368561).
- Coşkun, M. (2020). Arazide çalışma becerisi. Ç. Ö. Demirbaş (Editör), *Coğrafi beceriler* (ss. 41-80). Ankara: Nobel Yayınları.
- Coulombe, G. (1995). Parental involvement: a key to successful schools. *National Association of Secondary School Principals (NASPP) Bulletin*. 79, 71-75.

- Creswell, J. W. (2019). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev.). İstanbul: Edam.
- Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13(3), 1823-1841.
- Çetin, T., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 158-180.
- Çulha, B. (2006). *Tarihsel mekanlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretime yönelik öğrenci görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 189836).
- Demir, S. (2021). Türkçe öğretiminde aile katılımı. Ş. Koca & P. Erten (Ed.), *Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler – I içinde* (ss. 397-418). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Demirbaş, M. (2005). *Fen bilgisi öğretiminde sosyal öğrenme teorisinin öğrenme ürünlerine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 159047).
- DeWitt, J. ve Storksdieck, M. (2008). A short review of school field trips: key findings from the past and implications for the future. *Visitor Studies*, 11(2), 181-197.
- Diken, H. İ. (2009). Okul-aile iş birliğinin tanımı, kapsamı ve önemi. E. A. Küçükylmaz (Editör), *Okul aile ve çevre iş birliği* (ss. 3-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Dillon, J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D. ve Benefield, P. (2006). The value of outdoor learning: evidence from research in the UK and elsewhere. *School Science Review*, 87(320), 107-111.
- Dinç, B. (2015). Okul öncesi eğitimde aile ve toplum işbirliği. N. Avcı ve M. Toran (Editörler), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 267-288). Ankara: Eğiten kitap.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji genel metodlar ve özel öğretim metodları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Dor, A. ve Rucker-Naidu, T. B. (2012). Teachers' attitudes toward parents' involvement in school: Comparing teachers in the USA and Israel. *Issues in Educational Research*, 22(3), 246-262.
- Ekinci-Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 189793).
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Ersoy, A. F. ve Kaya, E. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2004) uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 71-86.
- Fan, X. ve Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: a meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Flynn, G. V. (2007). Increasing parental involvement in our schools: the need to overcome obstacles. promote critical behaviors. and provide teacher training. *Journal of College Teaching & Learning*, 4(2), 23-30.
- Gonzalez-DeHass, A. R. (2005). Facilitating parent involvement: reflecting on effective teacher education. *Teaching & Learning*, 19(2), 57-76.
- Gonzalez-DeHass, A. R., Willems, P. P. ve Holbein, M. F. D. (2005). Examining the relationship between parental involvement and student motivation. *Educational Psychology Review*, 17, 99-123.
- Gögebakan, Y. (2008). Sanat Tarihi öğretiminde gösteri yöntemi ile gezi-gözlem yönteminin bilginin kalıcılığı açısından karşılaştırılması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 197-220.
- Güler, A. (2011). Planlı bir müze gezisinin ilköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. *İlköğretim Online*, 10(1), 169-179.
- Güven, A., Gazel, A. A. ve Sever, R. (2004). Tarih öğretmenlerinin gezi-gözlem uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 225-235.

- Güven, G. (2011). *Farklı eğitim modelleri kullanılarak uygulanan aile eğitim ve aile katılım programlarının okul öncesi öğretmenlerinin uygulamalarına ve ebeveynlerin görüşlerine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 279737).
- Haynes, N. M., Comer, J. ve Hamilton-Lee, M. (1989). School climate enhancement through parental involvement. *Journal of School Psychology, 27*(1), 87-90.
- Hill, N. E. ve Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: a meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology, 45*(3), 740-763.
- Huntsinger, C. S. ve Jose, P. E. (2009). Parental involvement in children's schooling: different meanings in different cultures. *Early Childhood Research Quarterly, 24*(4), 398-410.
- Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education, 40*(3), 237-269.
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement. A meta-analysis. *Urban Education, 42*(1), 82-110.
- Kabapınar, Y. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programlarında okul dışı öğrenmeye bakmak: bize her yer sınıf bize her yer öğrenme ortamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Editörler), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 43-74). Ankara: Pegem Akademi.
- Kamber, T. (2007). *2005-2006 yeni öğretim prpgramında sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin uygulanabilirliğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 205942).
- Karakaş-Özür, N. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 279700).
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile katılımına katkısı konusunda anne-baba görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 117302).
- Kayalı, H. (2003). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 18, 79-92.
- Kızıtaş, E. ve Sak, R. (2018) Anne-babaların perspektifinden alan gezisi etkinlikleri. *Trakya Eğitim Dergisi, 8*(3), 468-480.
- Knapp, D. ve Barrie, E. (2001). Content evaluation of an environmental science field trip. *Journal of Science Education and Technology, 10*(4), 351-357.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi, 164*, 94-104.
- Korkmaz, N. (2006). *Volkan topoğrafyası konularının öğretiminde gezi - gözlem yönteminin öğrenci başarısına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 187654).
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(1), 135-149.
- Köksal-Eğmez, C. F. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 228639).
- Laçın-Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. C. Laçın-Şimşek (Editör), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* (ss.1-23). Ankara: Pegem Akademi.
- Lakin, L. (2006). Science beyond the classroom. *Journal of Biological Education, 40*(2), 88-90.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education, 38*(1), 77-133.
- Mazman, F. (2007). *Sosyal bilgiler eğitiminde gezi-gözlem metodunun uygulanmasına ilişkin bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 204638).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4. 5. 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara.
- Moseley, C., Reinke, K. ve Bookout, V. (2002). The effect of teaching outdoor environmental education on preservice teachers' attitudes toward self-efficacy and outcome expectancy. *The Journal of Environmental Education, 34*(1), 9-15.

- Ocak, G., Kuş, G. ve Küçükilhan, S. (2013). İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumları (afyonkarahisar il örneği). *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 189-211.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R. ve Polat-Unutkan, Ö. (2006). *Okul öncesi programı uygulama rehberi (ne yapıyorum? neden yapıyorum? nasıl yapmalıyım?)*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Orion, N. ve Hofstein, A. (1994). Factors that influence learning during a scientific field trip in a natural environment. *Journal of Research in Science Teaching*, 31(10), 1097-1119.
- Orion, N., Hofstein, A., Tamir, P. ve Giddings, G. J. (1997) Development and validation of an instrument for assessing the learning environment of outdoor science activities. *Science Education*, 81, 161-171.
- Öner, G. ve Öztürk, M. (2019). Okul dışı öğrenme ve öğretim mekânları olarak bilim merkezleri: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deneyimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-27.
- Özgen, N. (2011). Fiziki coğrafya dersi öğretim metoduna farklı bir yaklaşım: gezi-gözlem destekli öğretim. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 373-388.
- Öztürk, C. ve Baysal, N. (1999). İlköğretim 4-5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 11-20.
- Rudman, C. L. (1994). A review of the use and implementation of science field trips. *School Science and Mathematics*, 94, 138-141.
- Sabırlı-Özışıklı, I. (2008). *A Study Of Parent Involvement In The Boğaziçi University Preschool Center* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 231913).
- Sarpkaya, P. (2005). *Resmi liselerde disiplin sorunları ve ilgili grupların (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli) yaklaşımları: Aydın merkez ilçe örneği* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 162133).
- Shannon, S. M. (1996). Minority parental involvement: a mexican mother's experience and a teacher's interpretation. *Education and Urban Society*, 29(1), 71-84.
- Sheldon, S. B. (2003). Linking school-family-community partnerships in urban elementary schools to student achievement on state tests. *The Urban Review*, 35(2), 149-165.
- Sheldon, S. B. (2007). Improving student attendance with school, family and community partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 267-275.
- Sheldon, S. B. ve Epstein, J. L. (2002). Improving student behavior and school discipline with family and community involvement. *Education And Urban Society*, 35(1), 4-26.
- Sheldon, S. B. ve Epstein, J. L. (2005). Involvement counts: family and community partnerships and mathematics achievement. *The Journal of Educational Research*, 98(4), 196-207.
- Simmons, D. (1998) Using natural settings for environmental education: perceived benefits and barriers. *Journal of Environmental Education*, 29(3), 23-31.
- Singh, L. K. ve Banerjee, S. (2019). An analysis of the barriers to parental involvement in their children's education. *International Journal Of Higher Education And Research (IJHER)*, 9(1), 314-313.
- Şaban, C. (2011). *İlköğretim okullarında velilerin eğitime katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 279173).
- Şad, S. N. (2012). Investigation of parental involvement tasks as predictors of primary students' turkish. math and science & technology achievement. *Eğitim Araştırmaları*, 49, 173-196.
- Şad, S. N. ve Gürbütürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.
- Tal, T. ve Morag, O. (2009). Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education*, 20, 245-262.
- Taşkaya, M. ve Bal, T. (2009). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 173-185.
- Tatar, N. ve Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.
- Tortop, H. S. ve Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi: güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 300-307.

- Tutkun, C., Aydın-Kılıç, Z. N., Balcı, A. ve Kök (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin alan gezisi etkinliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 469-487. doi:10.26466/opus.571498
- Türe, H. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: bir eylem araştırması* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 515704).
- Uludağ, Ö. (2003). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde araştırma inceleme yoluyla öğretim ve geleneksel öğretimin akademik başarıya etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Erişim no. 125689).
- Wheeler, P. (1992). Promoting parental involvement in secondary schools. *National Association of Secondary School Principals (NASPP) Bulletin*, 76, 28-35.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta- synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H. (2011). Türkiye'de eğitimde yerelleşme ve ailelerin okul yönetimine katılımının güçlendirilmesi: değişen ne?. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1229- 1251.